

Kitlesel Açık Çevrimiçi Derslerin Medya Zenginliği Kuramı Çerçevesinde Değerlendirilmesi: AKADEMA Örneği¹

Evaluation of Massive Open Online Courses in the Line of Media Richness Theory: The Example of AKADEMA

Tevfik Fikret KOLOĞLU²
Berrin ÖZKANAL³

Öz

Bu araştırma, Anadolu Üniversitesi AKADEMA platformunda yer alan kitlesele açık çevrimiçi derslerin (KAÇED) medya zenginliği kuramının etkileşim, iletideki fikrin taşınması, ana dil kullanımı ve kişiselleştirme boyutları doğrultusunda öğretici görüşlerine göre incelenmesini amaçlamaktadır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden temel nitel araştırma deseni ile gerçekleştirilmiş ve çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örneklem türlerinden ölçüt örneklem kullanılmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında çevrimiçi görüşme yönteminden yararlanılarak, görüşme soruları yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin analizinde ise içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular sonucunda; ortam zenginliği olarak da ifade edilen medya zenginliği kuramının dört farklı boyutu olan; etkileşim, iletideki fikrin taşınması, ana dil kullanımı ve kişiselleştirme boyutlarının KAÇED uygulamalarında önemli bir yere sahip olduğu görülmüştür. Medya zenginliği kuramının etkileşim boyutunda geri bildirim en önemli unsur olduğu ortaya çıkmıştır. İkinci boyut olan iletide fikrin taşınmasında yazılı bildirim ağırlıkta olduğu ve bunun görsel-işitsel olanaklarla desteklenmesinin iletideki fikrin taşınmasında etkili bir yaklaşım olduğu görülmüştür. Üçüncü boyut olan ana dil kullanımına ilişkin olarak; kurulan her türlü iletişimde resmi olmayan, sade ve anlaşılabilir bir dilin kullanılmasının önemli olduğu ve kullanılan ortamların bunun için yeterli olduğu görüşü ortaya çıkmıştır. Kişiselleştirme boyutunda ise kişiselleştirmenin iletişimde önemli bir unsur olduğu ve kişiye özel uygulamaların medya zenginliğine katkı sağladığı belirlenmiştir. Medya zenginliği kuramının tüm boyutlarında geri bildirim ortak ve önemli bir unsur olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: Uzaktan Öğretim, Açık Eğitim, Medya Zenginliği Kuramı, Açıklık, KAÇED

¹ 28-30 Eylül 2022 Tarihinde Anadolu Üniversitesinde gerçekleştirilen 5. Uluslararası Açık ve Uzaktan Eğitim Konferansında (IODL 2022) özet bildiri olarak sunulmuştur.

² Sorumlu Yazar: Öğr. Gör., Ordu Üniversitesi, Akkuş Meslek Yüksekokulu, Bilgisayar Kullanımı Bölümü, Bilgi Yönetimi, Ordu/TÜRKİYE, E-mail: tfkologlu@odu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-8201-2678

³ Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Uzaktan Öğretim Bölümü, Uzaktan Öğretim Anabilim Dalı, Eskişehir/TÜRKİYE, E-mail: bozkanal@anadolu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-9506-6082

Abstract

This study aims at investigating of the instructors' reviews about massive open online courses existing at AKADEMA platform of Anadolu University in line with interaction, bearing of the ideas in message, use of the mother tongue and the dimensions of individualization. In the study basic qualitative research which is one of the qualitative research pattern was used. Criterion sampling, a type of purposive samplings, was used in specifying the working group. Online interview method was used in data acquisition and interview questions were collected through structured interview form. In content analysis themes and related codes were figured out in the form of tables. As a result of the findings acquired in the study, four varied dimensions; interaction, bearing of the ideas in message, use of mother-tongue and individualization of the media richness theory which is also stated as setting richness has been considered to hold a place in KAÇED applications. The feedback about interaction which is the first dimension of the media richness theory has emerged to be the most important factor. Supporting weightily written notification related with bearing of the ideas as the second dimension and audio-visual facilities has been evaluated to be an effective approach. Regarding to the use of mother-tongue considered as the third dimension, the importance of informal, simple and comprehensible language in all kinds of communication has been adopted and the idea stating used settings are enough has been emerged. Concerning the individualization dimension, that individualization is a significant element and private-based practices contribute to the media richness has been evaluated. The feedback in all dimensions of the media richness theory has emerged to be a common and important factor.

Keywords: Distance Learning, Open Education, Media Richness Theory, Openness, MOOC

Giriş

Her geçen gün gelişmekte olan bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) tüm öğrenme süreç ve yöntemlerinde etkin bir rol oynamaktadır. Erişimi her geçen gün daha kolay ve daha az maliyetlerle insanlara sunulmakta olan BİT, kurumsal anlamda teknolojinin etkin olarak kullanılmasını teşvik etmesi ve hatta zaruri kılmasıyla bireylerin gelişen teknolojiye olan meraklarını gidermesini sağlayan araçlar olarak değerlendirilmektedir (Koloğlu, 2016). Mekan ve zaman sınırlamasının olmadığı ve esneklik ve açıklık kavramlarının ön plana çıktığı bir eğitim yöntemi olan uzaktan eğitim ise tamamen bilgi ve iletişim teknolojilerinin getirdiği olanaklarla eğitimden hemen her bireyin yararlanmasına olanak sağlamaktadır.

Uzaktan eğitimin felsefesinde yer alan açıklık kavramı, günümüzde teknolojinin bu denli gelişmesiyle açık eğitim kaynaklarının ortaya çıkmasına yol açmıştır. Üniversitelerde açık ifadesiyle başlayan, sonrasında açık erişim ve açık eğitim kaynakları gibi yaklaşımlar sonrasında bugünkü adını alan Kitlesele Açık Çevrimiçi Dersler (KAÇED), bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızlı bir ivmeyle gelişmesi sonucunda farklı tanımlamalar ve uygulamalarla günümüze kadar gelmiştir. Bu yönden bakıldığında KAÇED'ler kitlesele olması, açık erişime olanak sağlaması nedeniyle, günümüzde hem yükseköğretim derslerine erişim sağlamada hem de tüm bireylere farkında olunmadan açık ve uzaktan öğrenme deneyimi sunmada önemli bir eğitim modeli olarak görülmektedir (Kip Kayabaş & Aydın, 2019).

KAÇED, katılımcıların belirli bir demografik özellikte olmadığı, kişilerin tamamen ilgi duydukları konularla ilgili öğrenme isteklerine karşılık bulabildikleri bir ortam olarak değerlendirilmektedir.

Kişiler sadece akademik anlamda bir öğrenme aktivitesinde bulunmayıp güncel konu ve hobilerine yönelik öğrenme olarak da bu platformlarda eğitim almak için bulunabilmektedir. İnternette tesadüfi olarak bile erişim sağladıkları bu platformların kişilerin kendi kendine öğrenmelerinin yanı sıra özellikle ücretsiz ve zaman kısıtlamasının olmamasının büyük bir avantaj sağladığı düşünülmektedir (Bozkurt, 2016).

Her ne kadar günümüzde eğitsel anlamda sağladığı fırsatlardan dolayı tercih edilen bir öğrenme yaklaşımı olsa da KAÇED'lerin katılımcıların belirli bir noktadan sonra öğrenimlerini devam ettirmemeleri, öğretenlerin belirli bir standartta değil bireysel yaklaşımlarla süreci gerçekleştirmeleri, kullanılmakta olan platformlara alışma güçlüğü ve öğrenen-öğreten etkileşimlerinin zayıf olması gibi sebeplerden dolayı sınırlılıkları da olduğu bilinmektedir (Bozkurt, 2015).

Sorun

Uzaktan eğitimde açıklık kavramının bir parçası olan KAÇED uygulamalarının her geçen gün çeşitli platformlarda ve farklı formlarda paylaşımına açıldığı ve kitlesel bir nitelik taşıdığı görülmektedir. Bu platformlarda öğrenme yönünde edinilen kazanımların daha etkili ve akademik anlamda daha başarılı olmasında bilgi ve iletişim teknolojilerindeki ilerlemelerin etkili olduğu söylenebilir. Bu nedenle özellikle uzaktan eğitimde açıklık felsefesinin önemli bir parçasını oluşturan KAÇED uygulamalarında öğrenen-öğrenen, öğrenen-öğrenen ve öğrenen-kurum arasında gerçekleştirilecek etkili ve verimli bir iletişimin, bu derslerde kullanılan ortamların zenginliği ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Ancak bu alandaki çalışmalara bakıldığında medya zenginliği çerçevesinde KAÇED platformlarındaki iletişimin yeterli olup olmadığı bilinmemektedir.

Amaç

Bu çalışmanın amacı, KAÇED platformunun medya zenginliği kuramı doğrultusunda öğreten rolündeki bireyler tarafından değerlendirilmesi ve mevcut platformun medya zenginliği kuramının alt boyutlarında yeterli olup olmadığını sorgulamayı amaçlamaktadır. Bir kitlesel açık çevrimiçi ders platformu olan AKADEMA platformunu medya zenginliği kuramı çerçevesinde öğretici görüşlerine göre değerlendirmektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- Öğretenlerin AKADEMA platformunun etkileşim özelliklerine ilişkin görüşleri nelerdir?
- Öğretenler AKADEMA platformunda iletideki fikrin taşınmasında hangi araçları (görsel, işitsel, görsel – işitsel) kullanmaktadır?
- Öğretenlerin AKADEMA platformunda anadil kullanımıyla ilgili görüşleri nelerdir?
- Öğretenlerin AKADEMA platformunda kişiselleştirmeye ilgili görüşleri nelerdir?

Önem

Yapılması düşünülen eğitim öğretim faaliyetinin planlı olsun veya olmasın uzaktan eğitim yoluyla yürütülmesinin bazen alternatif, bazen destekleyici bazen de ana bir unsur olarak gerçekleştiği görülmektedir. Bu durumda uzaktan eğitim yöntemiyle yapılan çalışmalarda iletişim, etkileşim ve öğrenme çıktılarının ne derece yeterli olduğunun bilinmesi de elbette önemlidir. Yapılan tüm

öğrenme etkinliklerinde gerek öğrenen ve gerekse öğreten bireylerin süreç boyunca edinmiş oldukları bilgi ve tecrübeler değerlendirilerek mevcut bileşenler yeniden gözden geçirilmeli ve gelecekte yapılacak uygulamalarda buna göre hareket edilmelidir. Bu yaklaşım doğrultusunda öğrenen bireylerin başarısı, öğretenlerin tecrübeleriyle bütünleştiğinde süreç çıktılarının daha verimli olacağı öngörülmektedir.

Bu çalışma ile bir KAÇED uygulaması olan AKADEMA programında verilen derslerin medya zenginliği açısından değerlendirilmesi ve bundan sonraki yapılacak çalışmalarda bu değerlendirmelerin de dikkate alınarak, ders platformlarının zenginleştirilmesi sonucunda verimli bir öğrenme sürecine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca konuyla ilgili yapılan çalışmaların kısıtlı olması nedeniyle alanyazına katkı sağlayarak araştırmacılara yol göstereceğine, sadece AKADEMA platformunda değil, kullanılan tüm KAÇED uygulamalarında ve uzaktan eğitim yoluyla yürütülmekte olan tüm öğrenme içeriklerinin oluşumunda araştırmacı ve geliştiricilere kılavuzluk edeceği öngörülmektedir.

Varsayımlar ve Sınırlılıklar

Araştırmaya katılım sağlayan öğretenler tamamen gönüllülük esasına dayalı olarak yansız ve samimi yanıtlar verdiği varsayılmaktadır. Ayrıca araştırmaya katılım sağlayan öğretenler, Anadolu Üniversitesi AKADEMA platformu üzerinde çalışma yapmış olanlarla sınırlı tutulmuştur.

Araştırma AKADEMA platformunda ders veren ve erişim sağlanan 52 öğretmenin 21'inden 15 Mart 2022 – 31 Mart 2022 tarihleri arasında gerçekleştirilen görüşmelerle sınırlı tutulmuştur. Ayrıca KAÇED uygulamalarındaki medya zenginliği kuramının etkileşim, iletideki fikrin taşınması, ana dil kullanımı ve kişiselleştirme özelliklerinin incelenmesiyle sınırlandırılmıştır.

Kavramsal Çerçeve

Uzaktan Eğitimde Açıklık Kavramı

Uzaktan eğitim yaklaşımlarında açıklığa yönelimin 1999 yılında Rice Üniversitesi tarafından ders kitapları ve eğitsel kaynaklar içeren benzer paylaşımların özgürce ve hiçbir kriter gerektirmeksizin Connexions projesiyle birlikte başladığı düşünülmektedir. Yine aynı dönemlere hakemli dergilerin arşivlerindeki çalışmaların açık erişime sunulmasıyla açıklık kavramı uzaktan eğitimde daha da şekillenmeye başlamıştır (Peters, 2008; Ekren, 2016).

Açıklık kavramının ortaya çıkmasıyla birlikte farklı alanlara yönelik açıklık tanımlarının yapıldığı anlaşılmaktadır. Tanımlar kısmen farklılık gösterse bile alanyazında açıklık kavramlarının oluşumu, tanımlanması ve değerlendirilmesinin aynı dönemlere denk gelerek kavramlaştığı düşünülmektedir. Özellikle günümüzde eğitimle ilgili açıklık yaklaşımları çok değişik şekillerde karşımıza çıkabilmektedir (Ekren ve Genç Kumtepe, 2018). Bu yaklaşımlar; açık kaynak yazılımı, açık politikalar, açık kaynak donanımı, açık erişim, açık bilgi, açık içerik, açık ders kaynakları, açık ders malzemeleri, açık eğitsel uygulamalar ve kitlesel açık çevrimiçi derslerden oluşmaktadır (Butcher & Hoosen, 2014).

Açıklık kavramının bir yandan mevcut geleneksel eğitim-öğretim kurumlarına girişlerde birtakım bilimsel altyapının ve önkoşulların ağırlığının azaltılmasına veya kaldırılmasına imkan sunarak uzaktan

eğitimin temelinde yatan fırsat eşitliğine de olanak sağladığı düşünülmektedir. Ayrıca açıklık, yapısı içerisinde bulunan editörlerin, öğrenenlerin, öğretenlerin ve teknik ekibin birbirleri ile iletişim kurmalarına da olanak sağlayarak kendilerini geliştirebilme imkanı yakalamaktadır (Ekren, 2016).

Ülkemizdeki açık ve uzaktan eğitim veren üniversiteler ve bunlara bağlı enstitüler, fakülteler ve meslek yüksekokulları bünyesinde eğitimlere dahil olabilmek için birtakım kriterlere göre (mezuniyet durumu, akademik ortalama, seçme sınavı puanı vb.) kayıt yaptırılmaktadır. Ancak yine bu üniversiteler kapsamında belki de aynı derslerin kitlesel açık çevrimiçi yöntemlerle hiçbir kriter olmaksızın bireylerin arzu ettikleri eğitimleri alması sağlanmakta ve böylelikle açıklık kavramının bir kazanımının ortaya çıktığı anlaşılmaktadır (Kursun, 2016).

Kitlesel Açık Çevrimiçi Dersler (KAÇED)

KAÇED, genellikle üniversiteler tarafından ve çevrimiçi yöntemlerle paylaşılmakta olan ve bireylerin bu çevrimiçi ortamlara ulaşarak herhangi bir kriter olmaksızın kayıt yaptıkları, hazırlanan içerikleri görüp takip edebildikleri, katılım belgesi alabildikleri ve başarılarını sınavabildikleri derslerin adıdır. Öğrenen bireylerin hizmetine sunulmuş olan bu çalışmaların tamamen ücretsiz olması kitlesel olma niteliğini daha da belirginleştirmektedir. İçeriği hazırlayan kurum ve kişiler değişiklik gösterse bile içerikleri genellikle konu anlatımı yapan sunular, dokümanlar, görsel ve işitsel çoklu ortamlar, deneme sınavları, testler, ödevler, forum tartışmaları ve bloglardan oluşabilmektedir (Demirci, 2014).

Dave Cormier, Stephen Downes ve George Siemens tarafından ilk kez 2008 yılında hazırlanmış olan ders için ifade edilen KAÇED kavramı; sınırsız sayıda katılıma olanak sağlayan, genellikle internet altyapısı kullanılarak çevrimiçi yürütülen, herhangi bir önkoşul olmaksızın ücretsiz olarak katılım sağlanabilecek dersleri ifade etmektedir (Tuna, 2017).

Eğitimde açıklık kavramıyla ortaya çıkan, açık eğitim kaynaklarının türü olarak değerlendirilebileceğimiz KAÇED'ler, herhangi bir konu hakkında bilgi edinmek isteyen bireyler için erişimleri ve uygulamadaki esneklikleri açısından büyük olanaklar sunmaktadır (Koçdar, Okur ve Bozkurt, 2017; Artsın, Koçdar ve Bozkurt, 2020). Bunlar dışında ayrıca KAÇED platformları ve içeriğindeki dersler, işbirlikli öğrenme gibi değişik olanaklarla öğrenme imkanları da sunabilmektedir. Bunun gibi bir takım eğitsel olanakların yanı sıra uygulamalarda birtakım olumsuzluklar ve sınırlılıklarla da değerlendirilebileceğimiz bir öğrenme platformudur. Bu sınırlılıklardan bazılarında söz edilecek olursa; kaydolduktan sonra eğitimi tamamlamadan ayrılan öğrenenler, net bir çerçeve çizilmemiş bir akreditasyona sahip olmaması, ilgili platforma oryantasyon problemleri ve öğrenenlerle öğretenlerin yeterli etkileşime giremediği gibi durumlar örnek olarak verilebilir (Bozkurt, 2015; 2016).

KAÇED uygulamalarının yaygınlaşmasıyla birlikte uygulamalarda da farklı yaklaşımların ortaya çıktığı görülmektedir. Her ne kadar amaçlar ve uygulamalar ortak nitelikleri üzerinde barındırsa da benimsenmiş olan pedagojik kazanım beklentileri ve kazanımlarında değişikliklerle karşılaşabilmektedir (Erdem Aydın vd., 2021). KAÇED'ler; Geleneksel (xKAÇED) ve Bağlantıcı (cKAÇED) olmak üzere iki temel şekilde sınıflandırılmaktadır. Başlangıçta bağlantıcı yaklaşıma göre tasarlanmış olan cKAÇED'lerin uygulandığı görülmüş, devamında xKAÇED olarak isimlendirilmiş olan

geleneksel ve öğretimci bir anlayışla yürütölen KAÇED çalışmaları tasarlanıp uygulanmaya başlanmıştır (Siemens, 2013'ten aktaran Erdem Aydın vd., 2021). Bağlantıcı yaklaşım olarak tanımlanan cKAÇED'ler bilginin ve bilgi üretiminin artırılması için sosyal ağları kullananlara yöneliktir. Burada temel amaç; değişik eğitim düzeyi, değişik bakış açısı ve farklı demografik özelliklere sahip öğrenen bireylerin kendi aralarında etkileşime girmeleri, yeni bilgiler üretmeleri ve paylaşımda bulunmalarını sağlamaktadır. xKAÇED'ler ise daha çok içeriğin öğrenene aktarılmasına ve gerektiğinde sınırsız tekrarına odaklanılmış öğretimci bir yaklaşıma sahiptir. Günümüzde her iki yaklaşımın bir arada kullanılmasıyla ardışık ve/veya paralel bir yaklaşımla öğretim faaliyeti sunan, daha büyük katılımcı ağına sahip karma bir öğrenme modeliyle melez yapıda KAÇED'ler ortaya çıkmaya başlamıştır (Siemens, 2013; Artsın, 2019; Erdem Aydın, vd., 2021). Bu sayede öğrenen bireyler KAÇED'ler vasıtasıyla hazırlanan içeriklere erişim sağlayabilecek, arzu ettikleri şekilde kendi içeriklerini ve öğrenme planlarını geliştirmek suretiyle içeriklerle, öğretenlerle ve diğer öğrenenlerle iletişim ve etkileşim olanakları sunabilecektir (Artsın, 2019).

Artsın, Koçdar ve Bozkurt (2020) tarafından yapılmış olan çalışmada Anadolu Üniversitesi AKADEMA platformuna kayıtlı olan katılımcılarla ilgili öz-yönetimli öğrenme becerileri üzerine araştırma yapılmıştır. Bu çalışmada elde edilen bulgular neticesinde öğrenenlerin eğitimi tamamlama durumları, eğitim düzeyleri, yaşları ve cinsiyetlerinin öz-yönetimli öğrenme becerileri açısından farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Ancak edinilmiş olan sonuçların yeterli bir veri oluşturmadığı derinlemesine nitel araştırmalar yapılarak oluşan anlamlı farklılıkların daha iyi değerlendirilebileceği rapor edilmiştir.

Gerçekten büyük kitlelerin erişim sağlayabildiği KAÇED platformları, öğrenen bireylerin asıl ihtiyaçlarının dikkate alınarak daha etkileşimli ve kaliteli içeriklerin tasarlanmasını da elzem kılmaktadır. Buradan hareketle öğrenen bireylerin bireysel ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte, ilgi çekici, zengin içerikli ve motive edici derslerin tasarlanması durumunda daha başarılı ve kaliteli KAÇED çalışmaları olacağı düşünölmektedir (Tuna, 2017).

Dünya genelinde ağırlıklı olarak üniversiteler bünyesinde ve diğer kurum ve kuruluşlarca oluşturulan KAÇED platformları mevcuttur. Anadolu Üniversitesi AKADEMA platformu, Atatürk Üniversitesi ATADEMİX platformu, Orta Doğu Teknik Üniversitesi iş birliğiyle yürütölmekte olan BİLGEİŞ Platformu, Yozgat Bozok Üniversitesi Bozok Akademi, Bilgi ve İletişim Kurumu bünyesindeki BTK AKADEMİ platformu ve KHAN ACADEMY platformları gibi zengin içeriklere ve konu dağılıma sahip KAÇED ortamları bulunmakta ve içerikleri sürekli geliştirilerek artmaktadır. Bu platformlarda sunulan dersler tüm kitlelere açık bir şekilde düzenlenmiştir. Giriş kaydının tamamlanmasıyla birlikte istenilen eğitimlere başlanabilmekte ve eğitim tamamlandığında katılım belgesi veya sertifika olanakları da sunulabilmektedir. Bu ortamlarda bazı eğitimlerde öğreten gözetimi olmaksızın tamamen asenkron yollarla eğitim tamamlanabilmekte iken bazı eğitimlerde de ödev ve sınav gibi uygulamaların yerine getirilmesi ve değerlendirilmesinden sonra başarılı olması halinde sertifika veya katılım belgesi verilebilmektedir (Artsın vd., 2020).

KAÇED: AKADEMA

AKADEMA, Anadolu Üniversitesi bünyesinde 2014 yılından itibaren çalışmasına başlanılan, 2015 yılı itibariyle 7 ders ile kitlelerin hizmetine sunulan, açılan bu derslere toplam 2500 katılımcı kaydının gerçekleşmesinin ardından 42 katılımcının eğitimini tamamladığı bir sosyal sorumluluk projesidir. Her geçen yıl değişik kategorilerde değişik ders içerikleri oluşturmaya devam eden platformda müzik ve sahne sanatları, sosyal bilimler, fen bilimleri ve sağlık bilimleri gibi alanlarda dersler sunulmaktadır. AKADEMA platformu eğitimde açıklık yaklaşımının bir çıktısı olarak değerlendirilip 2010 yılından sonra bütün dünyada hızla artan MOOCs (Massive Open Online Courses) Türkçe karşılığı olarak KAÇED (Kitlesele Açık Çevrimiçi Dersler) ülkedeki ilk uygulamalar arasındadır. Herhangi bir kriter gerektirmeksizin tüm bireylerin çevrimiçi olarak erişimine açık olan platform, hiçbir ücrete tabi olmaksızın öğrenenlere KAÇED eğitimlerini deneyimlemeye imkan sağlayan çevrimiçi dersler topluluğudur (AKADEMA, 2022).

Öğrenenler AKADEMA platformuna bir defaya mahsus kayıtlarını yaptıktan sonra zaman ve mekân gözetmeksizin diledikleri anda bu ders malzemelerine erişim sağlayabilmektedir. Bu platformda paylaşılan dersler bireysel öğrenme ve rehber gözetimli öğrenme şeklinde iki yolla yürütülmektedir. Bireysel öğrenme içerikli derslerde sunulmuş olan dokümanlar, videolar, görseller, kısa sınavlar ve tartışma formları vb. ortamlarda öğrenme olanakları verilmiş olup, herhangi bir rehber gözetimi olmadığı için ders tamamlama belgesi verilmemektedir. Ancak rehber gözetimli öğrenme modelinde, belirlenen bir zaman aralığında dönemsel olarak sunulan dersler de tanımlanmaktadır. Bu yaklaşımda genellikle Anadolu Üniversitesi öğretim elemanlarınca ve öğretim elemanı dışında da öğreten rolünde olan kişilerce yürütülmektedir. Öğretenler derslerde öğrenenlerin başarılı sayılması şartlarını sağlaması yönünde katılımcıların bir takım ödev ve görevlerine yerine getirmelerini istemektedirler. Bu aşamada öğrenen-öğreten etkileşimi de gerçekleşerek verilen ödev ve sınav gibi görevlerde başarı sağlayan öğrenenlere Ders Tamamlama Belgesi elektronik ortamda sunulmaktadır (Artsın vd., 2020; AKADEMA 2022).

Ders platformlarına erişim Anadolu Üniversitesi bünyesinde kurulu olan ve MERGEN olarak isimlendirilen Öğrenme Yönetim Sistemi (ÖYS) üzerinden erişim sağlanabilmektedir. Erişimler e-Devlet entegrasyonu ile yapılabilmekte olup, ayrıca Anadolu Üniversitesi öğrencilerinin de kendi hesaplarıyla da direkt erişim olanağı sağlanmıştır. Platformda Mayıs 2022 itibariyle; Yönetim ve Ekonomi, Sosyal Bilimler, Sağlık ve Spor, Müzik, Kişisel Gelişim, Hukuk, Güzel Sanatlar, Fen ve Teknoloji, Eğitim, Dil ve Araştırma isimleri ile belirlenen toplam 11 kategori ve bunların içeriğinde de çok sayıda KAÇED çalışması bulunmaktadır (AKADEMA, 2022)

Medya Zenginliği Kuramı

Medya Zenginliği Kuramı, eğitim-öğretim hedefli gerçekleştirilen iletişimlerde farklı bir bakış sağlayan ve gerçekleştirilen iletişimlerde öğrenen-öğreten ile öğrenen-öğrenen arasındaki anlam ve kavram kargaşasının azaltılması üzerinde durulan bir yaklaşımdır (Daft & Lengel, 1986).

Herhangi bir ortamda ve herhangi bir medyanın içeriğindeki bilgileri aktarma yeteneği medya zenginliği olarak adlandırılabilir. Söz konusu zenginliğin taşınması gereken bazı özellikleri üzerinde barındırması beklenir. Bu özellikler; geri bildirim, doğal dil kullanımı, kişiselleştirme yaklaşımıyla kişiye odaklanma, çoklu ortam ve vücut dili kullanımı şeklinde sıralanabilir (Topa Çiftçi, 2011). BİT altyapısındaki medya yaklaşımı söz konusu olduğunda yukarıdakilere ilaveten; internet hızı, bant genişliği ve veri taşıma kapasitesinin yanı sıra kullanılan çoklu ortam altyapılarının da dikkate alınması gerekmektedir. İletişim-etkileşim anlamında bilim insanları tarafında yapılan çalışmalar neticesinde bireylerin birbirleriyle iletişim ve etkileşimlerinde en etkili şekilde bağlantı kurabilmek için daima en zengin iletişim şeklini tercih edeceklerini ortaya koymaktadırlar. Yapılacak olan iletişimle ilgili kullanılacak olan ortam ne kadar karmaşıkça bir o kadar da zengin bir iletişim sağlanması beklenir (Thurlow vd., 2004'ten aktaran Topa Çiftçi, 2011).

Medya zenginliği kuramı isminden de anlaşılacağı üzere, iletişim ve etkileşim ortamlarında belirsizliklerin azaltılmasına ve hatta hiç belirsizlik kalmaması varsayımına dayandırılabilir. İletişim süreci, en zengin iletişim yöntemi olarak kabul edilen yüz yüze iletişimle kıyaslanarak, kullanılan kanal ve gönderileri miktarı, sözel ve diğer geri bildirim gönderileri, dilin kullanımıyla kişisel boyutun medya açısından zengin ve zayıf araçlar şeklinde sınıflandırılabilir. Açıklamayı örnekle ifade etmek gerekirse, video konferans şeklindeki iletişimde kullanılan bilgi ve iletişim altyapısının kapasitesine göre az veya çok zenginliğe sahipken, buna karşılık mektupla iletişim video konferansa göre çok daha zayıf bir medya zenginliği barındırmaktadır (Timisi, 2003; Kara, 2013). Daha farklı bir ifadeyle kullanılmakta olan iletişim yöntemlerinin her birinin medya zenginliği açısından daha güçlü veya daha zayıf olması durumu söz konusudur. Yüz yüze iletişim, video konferans, telefon görüşmesi, anlık mesajlaşma, e-posta gibi güçlüden zayıfa doğru sıralanabilir. Bu durumda birtakım iletişim araçlarının belirsizlikleri ortadan kaldırma konusunda farklı iletişim araçlarıyla kıyaslandığında daha güçlü veya daha zayıf olabilmektedir. Kısaca ifade etmek gerekirse iletişim ortamındaki iletinin barındırdığı içerik yapısı kadar hangi yöntemle iletildiği sağlanan içeriğin eksisini ve gücünü ortaya koyabilen önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir (Topa Çiftçi, 2011; Kara, 2013).

Medya zenginliği kuramı dört alt başlıkta incelenmektedir. Bunlar; anında geribildirim yapılması, iletideki fikrin taşınabilmesi, doğal dilin kullanılması ve kişisel odaklama şeklinde ifade edilmektedir (Topa Çiftçi, 2011; Daft vd., 1987'den aktaran Yüzer, 2013).

Medya zenginliği kuramında etkileşim boyutu olarak da adlandırabileceğimiz geri bildirim; açık ve uzaktan öğretim yöntemiyle yürütölen eğitim-öğretim uygulamalarında eş zamanlı veya eş zamansız bir şekilde geri bildirim kullanılması ifade etmektedir. Ders içi faaliyetlerde dersin canlı işlenmesi anında sohbet yazışması, buralarda emojilerin kullanılması, tartışma ortamlarında verilen yanıtlar, anket uygulamaları, görüntölü ve sesli katılım veya kayıt oluşturma gibi uygulamalar da ders içi etkileşimlerde geri bildirim olarak yani etkileşim olarak değerlendirilmektedir (Yüzer, 2013; Vlachopoulos & Makri, 2019).

Medya zenginliği kuramında; daha zengin iletişim ortamlarının iletideki fikirleri daha iyi taşıdıkları görüşü söz konusudur. Özellikle görsel-ışitsel ortamlar, sözlü iletişim yanında sözsüz iletişime de açık olduklarından iletideki fikirleri zengin olarak taşımaktadırlar. Bununla birlikte uzaktan eğitimde alışkanlıkların da kullanılan iletişim ortamında önemi vurgulanmaktadır. Öğrenenler ya da öğretmenler bildikleri öğrenme ortamlarını fikirleri taşıması için tercih etmektedir (Thurlow vd., 2004; Yüzer, 2013).

Medya zenginliği kuramında ana dil kullanımı; öğrenenler, öğretmenler ve içerikler arasında anlaşılabilir bir dilin kullanımı (evrensel görsel dil) karmaşık öğrenme amaçlı bilgilerin daha kolay anlaşılabilmesini sağlamaktadır. Yerel, bölgesel ve ulusal uzaktan öğrenme uygulamalarında doğal dilin kullanımı öğrenme deneyimlerine yardımcı olmaktadır (Yüzer, 2013).

Medya zenginliği kuramında kişiselleştirme veya kişisel odak; uygulamaya katılan kişilerin, kendileri ile ilgilenildiğinin farkında olduğunu ifade eder. Bu durumda yani öğrenme deneyimlerinde ortaya çıkabilecek yalnızlık hissini en aza indirmek önemlidir. Yapılan yanlışlar diğerleri tarafından en hızlı şekilde düzeltilebilir. Kişiler istenilen öğrenme başarısına ulaşıyorsa, kişisel başarıdan söz edilebilir. Kurumlar istedikleri öğrenen sayısına ulaşıyorsa kurumlar açısından başarı söz konusudur. Kişisel odağın (kişiselleştirmenin) olmadığı uygulamalarda İletişim ortam zenginliğinin daha az olduğu söylenebilir (Yüzer, 2013).

Çevrimiçi öğrenme ortamlarında iletişimin çok boyutlu yönleri ve farklı etkileşim biçimleri söz konusudur. Nitel yöntemler kullanmak, içerik tasarımcılarının ve öğretmenlerin kendilerini geliştirmelerine yardımcı olacak önemli bir unsurdur. Özellikle daha etkili KAÇED çalışmaları gerçekleştirmek için yönetici, tasarımcı ve öğretmenlerin planladıkları içerik tasarımlarında iletişim ve etkileşim yönüyle medya zenginliği yaklaşımını her zaman göz önünde bulundurmalıdır (Vlachopoulos & Makri, 2019).

BİT'in kitlelere sunmuş olduğu ulaşılabilirlik, zengin iletişim ortamları ve erişilebilirlik gibi kavramlar neticesinde açık ve uzaktan öğrenmede yüksek düzeyde eş zamanlı etkileşimli tasarımların gerçekleştirilmesinde büyük katkıya sahiptir. Öğretmenlerin uzaktan eğitim olanaklarıyla yürüttükleri çalışmalarında, öğrenmenin daha nitelikli olabilmesi için etkileşimli tasarımlara önem vermelidirler (Erdem Aydın vd., 2021).

Yukarıda ifade edilen özellikler bir iletişim ortamındaki medya zenginliğini artırmaktadır. Bu özellikler yüz yüze eğitim ortamıyla çevrimiçi öğrenmede medya zenginliğinin kıyaslanması durumunda sürecin değişik çoklu ortam alternatiflerle değerlendirilmesi halinde başarılı bir gelişim olacağı öngörülmektedir. Uzaktan öğretim yapısında kullanılan ÖYS'ler kurumlar tarafından farklı ortamlar ve olanaklar sunacak şekilde dizayn edilebilmektedir. Dolayısıyla medya zenginliği kuramı açısından bakıldığında uzaktan eğitim yapısı içerisinde öğrenenlerin kazanımlarının, sayılan özellikler doğrultusunda ne olduğunun öğretmenlerce değerlendirilmesi önem kazanmaktadır (Topa Çiftçi, 2011; Yüzer, 2013).

İletişim ve etkileşimdeki belirsizliğin de ortadan kaldırılabilmesi anlamında medya zenginliği kuramı dikkate alınarak çalışmalar yapılması son derece önemli bir yaklaşım haline gelmiştir (Kara, 2013). Bahsedilen kazanım ve yaklaşımlar doğrultusunda yeni uzaktan eğitim ortamları tasarlanırken öğreten değerlendirmeleri doğrultusunda çalışmalar yapılmasının doğru bir yaklaşım olacağı düşünölmektedir. Öğreten ve/veya öğrenen bireylerin uzaktan eğitim alanında kullanılmakta olan teknolojileri detaylı bir şekilde tanıyıp etkileşimi yüksek bir seviyede kullanarak zengin iletişim ve etkileşim ortamlarını hayata geçirmeleri gerekmektedir. Bunu yerine getirebilmek için de ilk olarak zengin bir iletişim ortamının sağlanabilmesinin amaçlarını iyi anlamak ve bilmek gerekir (Topa Çiftçi, 2011).

Yöntem

Araştırma Yöntemi

Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden temel nitel araştırma yaklaşımıyla gerçekteşirilmiiştir. Temel nitel yaklaşımla bir süreç, bir olgu veya ilgili katılımcıların konuya yönelik görüşleri anlaşılabilir keşfedilmeye çalışılarak kişilerin perspektiflerini ortaya koymak hedeflenir. Bu yaklaşımda gözlemler, görüşmeler, yöneltilen sorular ve daha önceden tanımlanmış odak noktaları doğrultusunda kurulan ilişki ve iletişimler araştırmanın kuramsal yapısına bağlı bir şekilde gerçekteşirilmektedir (Merriam, 2009: 2013). Bu tür araştırmalarda verilerin sağlamış olduğu kaynak yapısının, araştırmanın değerlendirildiği olguyu yaşamış olanlar ve yaşadığı tecrübelerini yansıtabilen bireylerin olmasının önemli olduğu düşünölmektedir (Yıldırım & şimşek, 2006; Creswell & Poth 2016).

Araştırmanın Örnekleme

Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örneklemenin bir türü olan ölçüt örneklemeden yararlanılmıştır. Amaçlı örnekleme, temelinde olasılık olmayan bir örnekleme türüdür. Yapılan çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi yönünden zengin durumların seçilmesiyle derinlemesine incelemeler yapılmasını sağlayan amaçlı örnekleme, birtakım kriterleri karşılayan ya da birtakım niteliklere sahip, bir veya birden çok özellikteki durumlarda çalışmak istendiğinde tercih edilen bir yöntemdir. Bu sayede araştırmacı, seçmiş olduğu durumsal yaklaşımlarda doğa ve toplumsal olayların veya olgusal yapıların anlaşılabilmesi ve bu durumların arasındaki ilişkilerin keşfedilerek yorumlanmasına çalışılmaktadır (Büyüköztürk vd., 2008).

Ölçüt örnekleme, araştırmacının tasarladığı ya da önceden hazırlanmış bir dizi ölçütü karşılayabilen tüm durumların çalışılması şeklinde değerlendirilmektedir (Marshall & Rossman, 2014). Ölçüt örnekleme ile sürece dahil olan katılımcılar, kitlesele açık çevrimi derslere yönelik öğrenme-öğretme platformu olan MERGEN Öğrenme Yönetim Sistemi içerisindeki AKADEMA platformunda içerik geliştiren ve yürüten öğretenler dahilinde yürütölmüştür. Süreci yaşamış ve tecrübe etmiş bireyleri temsil etmek ölçüt örnekleme kullanımı olarak değerlendirilmektedir (Creswell & Poth 2016). Bu doğrultuda örneklemede daha evvel belirlenmiş olan ölçütlerin karşılanması gibi durumlar çalışılmaktadır (Yıldırım & şimşek, 2006; Koç Başaran, 2017).

Yapılan bu çalışmaya katkı sağlayan katılımcılar, Anadolu Üniversitesi bünyesinde KAÇED platformu olarak bilinen AKADEMA'da öğreten rolündeki 21 kişiden oluşmaktadır. Nitel araştırma çalışmalarında katılımcı sayısının miktarıyla ilgili bir ölçüt olmadığından, araştırma içerisindeki ihtiyaç duyulmuş olan bilgilerin temin edilmesinin dikkate alınması gerekmektedir (Hackett & Schwarzenbach, 2016'dan aktaran Özgökçe Koç, 2022). Katılımcılara ilişkin demografik bilgiler aşağıda Tablo 1'de belirtilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara ilişkin bilgiler

Katılım Zamanı	Katılımcı Kodu	Katılımcı Akademik Unvanı	Katılımcı Cinsiyeti	Katılımcı Yaş Aralığı
15.03.2022 22:02	Katılımcı -01	Profesör	Erkek	45-54
15.03.2022 22:22	Katılımcı -02	Profesör	Erkek	35-44
16.03.2022 08:11	Katılımcı -03	Doçent	Kadın	45-54
16.03.2022 09:05	Katılımcı -04	Profesör	Kadın	54-64
16.03.2022 11:33	Katılımcı -05	Doçent	Kadın	45-54
16.03.2022 14:18	Katılımcı -06	Öğr.Gör.	Kadın	35-44
16.03.2022 16:02	Katılımcı -07	Profesör	Erkek	45-54
16.03.2022 16:48	Katılımcı -08	Doçent	Erkek	45-54
16.03.2022 16:55	Katılımcı -09	Dr.Öğr.Üyesi	Kadın	45-54
16.03.2022 21:55	Katılımcı -10	Öğr.Gör.	Kadın	35-44
18.03.2022 09:49	Katılımcı -11	Profesör	Erkek	54-64
22.03.2022 16:44	Katılımcı -12	Dr.Öğr.Üyesi	Kadın	25-34
23.03.2022 05:44	Katılımcı -13	Doçent	Kadın	35-44
23.03.2022 11:43	Katılımcı -14	Profesör	Erkek	45-54
24.03.2022 08:49	Katılımcı -15	Öğr.Gör.Dr.	Kadın	35-44
28.03.2022 12:29	Katılımcı -16	Doçent	Erkek	45-54
28.03.2022 23:08	Katılımcı -17	Doçent	Erkek	45-54
29.03.2022 06:50	Katılımcı -18	Profesör	Erkek	45-54
30.03.2022 13:31	Katılımcı -19	Öğrenci	Kadın	35-44
30.03.2022 15:22	Katılımcı -20	Profesör	Erkek	45-54
31.03.2022 03:33	Katılımcı -21	Dr.Öğr.Üyesi	Erkek	35-44

Veri Toplama Süreci

Araştırma verilerinin toplanmasında görüşme tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde katılımcılara yöneltilen sorular standart açık uçlu sorulardan oluşturulmuştur. Araştırmanın amacı doğrultusunda medya zenginliği kuramı çerçevesinde alanyazın taraması yapılmıştır. Alanyazın doğrultusunda hazırlanan sorular iki alan uzmanı tarafından incelenmiş ve medya zenginliği kuramı doğrultusunda dört boyuttan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilerek ve bu form elektronik ortamda tasarlanarak süreç içerisinde bulunan öğretenlerle pilot uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Bu uygulamalar sonucunda son hali verilen sorular çevrimiçi ortamda katılımcılara yöneltilmiştir. Katılımcılarla yapılacak görüşmelerin yüz yüze gerçekleştirilmesinin olanaksız olduğu durumlarda, elektronik ortamlarda sorulacak soruların yine aynı yolla cevaplanması sağlanarak çevrimiçi yöntemlerle de veri toplanabilmektedir (Seggie & Bayyurt, 2017'den aktaran Özel, 2021). Geliştirilmiş olan form üç

bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde araştırma hakkında kısa bilgilendirme ve rıza metni düzenlenmiş olup, ikinci bölümde katılımcılarla ilgili demografik bilgiler (unvan, cinsiyet, yaş aralığı ve isteğe bağlı olarak e-posta bilgileri) bulunmaktadır. Üçüncü bölümde ise medya zenginliği kuramına ilişkin etkileşim, iletideki fikrin taşınması, ana dil kullanımı ve kişiselleştirme boyutlarına ilişkin sorulara yer verilmiştir.

Uzman görüşleri ve pilot uygulamanın gerçekleştirilmesi neticesinde geri dönüşlerin de olumlu olmasının ardından diğer katılımcılara form gönderilmek üzere çalışmaya başlanmıştır. Anadolu Üniversitesi AKADEMA platformu üzerinde ders veren öğretim elemanları iletişim bilgileri temin edilmiştir. İletişim bilgisi olarak e-posta bilgilerine ulaşılan toplam 52 öğretim elemanına e-posta ile ulaşılarak katılımları beklenmiştir. On dokuz katılımcı elektronik ortamda form doldurarak katılım göstermiş ve iki katılımcı telefon görüşmesi yoluyla kaydın alınmasını istemiştir. İki katılımcı ile gerekli görüşme sağlanmış, dijital ortama kendi rızalarıyla ses kayıtları alınmış ve görüşmeler metin haline dönüştürülerek toplam yirmi bir katılımcı ile araştırma gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. İçerik analizi yöntemi ile elde edilmiş olan verilerin açıklanarak birtakım ilişkilere ulaşılması sağlanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2006). Bu analiz, elde edilmiş olan bilgilerin derinlemesine incelemelerin yapıldığı ve incelemeler neticesinde elde edilen sonuçların kodlanarak temalar halinde ifade edilebildiği bir yöntemdir (Sönmez & Alacapınar, 2013; Creswell & Poth 2016). Bu kodlamalar soru sayısı kadar tablo oluşturularak ifade edilmeye çalışılmıştır. Çalışmaya katılan katılımcıların kimlikleri gizli tutularak "Katılımcı – 01, Katılımcı – 02, ... Katılımcı – 21" şeklinde kodlanmıştır.

Bulgular

Araştırmada Anadolu Üniversitesi'nin KAÇED uygulaması olan AKADEMA platformunda ders veren öğreticilerin medya zenginliği kuramının etkileşim, iletideki fikrin taşınması, doğal dil kullanımı ve kişiselleştirme boyutlarından elde edilen veriler aşağıda tablolar halinde verilmektedir.

Etkileşim Boyutuyla İlgili Bulgular

Tablo 2. Katılımcıların etkileşim boyutuna ilişkin görüşleri

	Tema	f
1. Geri bildirim		
	Öğrenen – öğrenen etkileşimi sağlar	5
	Öğrenen – öğretene etkileşimi sağlar	5
	Ölçme – değerlendirme sağlar	5
	Yetersiz geri bildirim	5
	Ders verimliliğini artırır	4
	Etkin bir öğrenme sağlar	4
	Öğrenen performansını artırır	3
	Öğrenen – içerik etkileşimi sağlar	3
	Uygulamalı eğitimin önemli bir unsurudur	2
	Öğrenmede tamamlayıcı bir etkidir	2

Öğrenene aidiyet kazandırır	2
Etkileşim eksikliği	2
Hataları ortadan kaldırır	1
Özyönetim sağlar	1
2. Geri bildirim nasıl verildiği	
Öğrenme Yönetim Sistemi araçları ile	19
Tartışma platformları ile	7
Duyuru ve mesajlar ile	6
Görsel ve işitsel olarak	5
Ödev kontrolü ile	2
3. Geri bildirim araçları	
Tartışma formları	9
Mesajlaşma	8
Ödev/sınav ölçme-değerlendirmesi	6
Duyuru ve yorumlar	4
Soru – cevap modülleri	3
E-posta	3
Sosyal medya	1
Telefon	1
4. Geri bildirim türü (eş zamanlı/eş zamansız)	
Eş zamansız	19
Eş zamanlı	5
Hem eş zamanlı hem de eş zamansız	5

Katılımcıların medya zenginliği kuramı çerçevesinde etkileşim boyutuna ilişkin görüşleri Tablo 2’de gösterilmektedir. Katılımcılara ilk bölümde yöneltilen sorulara ilişkin dört tema ortaya çıkmıştır: Geri bildirim, geri bildirim nasıl verildiği, geri bildirim araçları, geri bildirim türleri.

İlk tema olan geri bildirim temasında 14 farklı kod ortaya çıkmış ve bu kodlar geri bildirimle ilişkin görüşlerin alt temasında toplanmıştır. Bu verilere göre KAÇED platformlarında geri bildirimle ilgili olumlu görüşlerin ağırlıkta olduğu, öğrenen-öğrenen ve öğrenen-öğreten etkileşimi sağladığı, ölçme değerlendirme anlamında öğreten bireylere katkı sağladığı, etkin bir öğrenmeyle birlikte ders verimliliğinin arttığı ortaya çıkmaktadır. Öğrenen – içerik etkileşiminin sağlanmasıyla birlikte öğrenenin performanslarına olumlu etkisi olduğu, öğrenme sürecinde ve özellikle uygulamalı öğrenmelerde geri bildirim önemli bir unsur olduğu görüşleriyle birlikte öğrenen bireylerde geri bildirim aidiyet duygularının gelişmesine katkı sağladığı görüşleri de bulunmaktadır. Bunun yanında geri bildirim sağlanmaması halinde öğrenme sürecinin etkileşim açısından eksik kalacağı, geri bildirimlerin öğrenme sürecinde olası hataları ve yanlış anlaşımaları gidereceği ve öğrenenlerde özyönetim sağlayacağı yönünde görüşler olduğu görülmüştür. Geri bildirimle ilişkin katılımcıların olumsuz yaklaşımlarında ise öğrenenlerin ilgisizliği ve bu ilgisizlikten kaynaklı geri bildirim sağlanamaması neticesinde öğrenme faaliyetlerinde eksiklikler olduğu ve etkileşim sağlanamadığı ortaya çıkmıştır.

Araştırmada medya zenginli kuramının etkileşim boyutunda ortaya çıkan ikinci tema geri bildirim nasıl verildiği şeklinde platformlar olarak belirlenmiştir, Bu tema altında 5 farklı kod oluşmuştur. Görüşler incelendiğinde katılımcıların çoğunluğu ($f=19$) sistemin geri bildirim sağladığını belirtmişlerdir. Ağırlıklı olarak sistemdeki tartışma platformlarının kullanılması ile bireysel ve/veya toplu geri bildirim sağlanabildiği görüşü ifade edilmiştir. Sistem yapısının tartışma ortamlarının yanı sıra duyuru ve mesaj yöntemi ve ödevlere ilişkin ölçme-değerlendirme çalışmalarında da geri bildirim

sağlanabildiği ortaya çıkmaktadır. Sistemin sağladığı bu olanaklarla verilen geri bildirimlerin yazılı, görsel ve işitsel olarak gerçekleştirilebildiği de katılımcı yaklaşımlarından anlaşılmaktadır.

Medya zenginliği kuramı çerçevesinde etkileşim boyutuna ilişkin ortaya çıkan üçüncü tema, geri bildirim araçlarına ilişkindir. Tablo 2'de görüldüğü gibi bu temada 8 farklı kod oluşmuştur. Katılımcıların verdikleri yanıtlar sıralandığında tartışma formlarının en sık kullanılan geri bildirim aracı olduğu anlaşılmaktadır. Tartışma formları dışında sırayla mesajlaşma, ödev/sınav ölçme-değerlendirmesi, duyuru ve yorumlar, soru-cevap modülleri, e-posta, sosyal medya ve telefon geri bildirim araçları olarak ifade edilmiştir. Değerlendirme sonucunda tartışma formlarının hem bireysel hem de toplu olarak geri dönüş sağlıyor olmasının daha etkili olduğu fikriyle öğretmenlerin yoğunlukla tercih ettiği düşünülmektedir.

Medya zenginliği kuramının etkileşim boyutuyla ilgili olarak ortaya çıkan son tema ise geri bildirim türüdür. Bu tema çerçevesinde 3 değişik kod ortaya çıkmıştır. Katılımcı görüşlerinde geri bildirimlerin çoğunluğu ($f=19$) eş zamansız olarak gerçekleştirilmektedir. Ayrıca katılımcılardan bir kısmı eş zamanlı bir kısmı da hem eş zamanlı hem de eş zamansız geri bildirim verdiğini belirtmiştir. KAÇED çalışmalarında genellikle yapı gereği eş zamanlı geri bildirimlerin hem öğrenen hem de öğretmen bireyler açısından çok rastlanılan bir uygulama olmadığı düşünülmektedir. Ancak denk düşmesi veya planlanması halinde eş zamanlı geri bildirim olanağının da mümkün olabileceği düşünülmektedir.

Çalışma katılımcılarının etkileşim boyutuna (geri bildirim, geri bildirim nasıl verildiği, geri bildirim araçları ve geri bildirim türü) ilişkin dikkat çekici bazı betimleyici görüşleri ve bu görüşlere ilişkin araştırmacı yorumu aşağıdaki gibidir:

- Katılımcı – 02: *"Gecikmeli olarak, her gün düzenli olarak belli saatte tek tek bakıp cevaplıyorum."* Eş zamansız olarak geri bildirim yaptığını ifade eden katılımcı, belirli saatlere riayet ederek düzenli olarak geri bildirim yaptığını vurgulamıştır. Eş zamansız bile olsa düzenli bir şekilde geri bildirim vermenin iletişim/etkileşim açısından önemli olduğu ve öğrenme sürecinde öğrenenlere katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- Katılımcı – 21: *"AKADEMA'da verdiğim dersler genel olarak öğrenenlerin özyönetimini merkeze alan, içerik-öğrenen etkileşimi yönünden zengin fakat öğretici-öğrenen etkileşimi yönünden düşük bir yapıya sahip. LMS üzerinden öğrenenlerin gönderdiği mesajlar ve benim verdiğim yanıtlar derslerim kapsamındaki öğretici-öğrenen etkileşiminin ana unsuru olarak nitelendirilebilir."* Katılımcı, AKADEMA platformunda vermiş olduğu derslerde öğrenen-içerik etkileşimi yönünden güçlü olduğunu ancak öğrenen-öğreten etkileşimi açısından zayıf kaldığını ifade etmektedir. Platformun öğrenen bireyler için özyönetim merkezli bir ortam olduğu görüşünde olan katılımcı, KAÇED platformlarında ÖYS'lerin olanaklarında sağlanan öğrenen – öğretmen etkileşiminin geri bildirim etkileşiminde en önemli unsur olduğu görüşündedir.
- Katılımcı – 10: *"Öğrenciler haftahk ders videolarını takip edip, ünitelere özgü çalışmalarının videolarını çekiyor ve sisteme yüklüyorlar. Ben her videoya mutlaka yorum yazarak çalgıyı doğru konumlandırma, çalgı tutuş, çalma pozisyonu gibi konularda geri bildirim"*

yapıyorum.” Katılımcı, bu yorumuyla sistemin geri bildirim sağladığının farkında olduğunu belirterek, özellikle öğrenenlerden ödev olarak aldığı yanıtları mutlaka yorumlamak suretiyle geri bildirim sağladığını ifade ettiği anlaşılmaktadır.

- Katılımcı – 12: “Gönderilen haftalık ödevleri mutlaka ayrıntılı olarak yorumlarım. Nerede ne hata var, nasıl düzeltilmeli tarif ederim. Özellikle yapılan hatanın düzeltilmesi için doğru örnek oluşturabilecek görsellerden sıklıkla faydalanırım. Ayrıca öğrencilerin teknik gereksinimlerine göre oluşturduğum küçük egzersizleri de paylaşmaktayım.” Bir önceki katılımcıya benzer görüş belirten öğrenen, en çok geri bildirim aracı olarak ödevlere yapılan yorumları işaret etmektedir. Ayrıca öğrenenlerden gelen ödevlerin incelenmesinin ardından uygun gördüğü diğer öğrenme materyalini öğrenenlerle paylaştığını ifade etmektedir. Böylelikle geri bildirim sürecindeki önemini de ortaya çıkarttığı anlaşılmaktadır.

Medya Zenginliği Kuramı İletideki Fikrin Taşınması Boyutuyla İlgili Bulgular

Tablo 3. Katılımcıların iletideki fikrin taşınması boyutuna ilişkin görüşleri

Tema	f
1. Kullanılan iletişim türü	
Yazılı iletişim	12
Görsel iletişim	11
İşitsel iletişim	8
İletişim yok	2
2. Kullanılan iletişim araçları	
E-posta	10
ÖYS dışı iletişim yok	8
Tartışma forumları	3
Sosyal medya	3
Telefon	1
3. İletişim biçimi (formal / informal)	
Formal iletişim	11
İnformal iletişim	10
İletişim yok	1
4. Kuruma olan güven	
Güven duyulmakta	17
Üniversiteden dolayı güven duymakta	8
Üniversite azami güven sağlamakta	7
Geri bildirim güven sağlıyor	5
Özenle hazırlanan dersler	3
Anadolu Üniversitesi farkı	3
Özel olarak ilgilenilmesi	2
Öğretmenlerin alanında uzman olmaları	2
Güven duyulmamaktadır	2

Katılımcıların medya zenginliği kuramı çerçevesinde iletideki fikrin taşınması boyutuna ilişkin görüşleri Tablo 3’te gösterilmektedir. Boyuta ilişkin sorulara verilen yanıtlar doğrultusunda dört farklı tema ortaya çıkmıştır. Bunlar: Kullanılan iletişim türü, kullanılan iletişim araçları, iletişim biçimi ve kuruma olan güven şeklinde oluşmaktadır.

Kullanılan iletişim türü temasında dört farklı kod ortaya çıkmış ve bu kodlar kullanılan iletişim türü temasında toplanmıştır. Elde edilen bulgular katılımcı frekans yoğunluğuna göre yazılı iletişim, görsel iletişim, işitsel iletişim ve iletişim olmadığına yönelik kodlar oluşmuştur. Katılımcılar daha çok yazılım iletişimde buldukları ve bunları destekler nitelikte görsel ve işitsel iletişim kurduklarını ifade

etmişlerdir. İletişimdeki ana unsurun yazılı iletişim olduğu, görsel ve/veya işitsel anlamda iletişim kurulmak istediğinde de yazılı iletişimle destek verilebileceği düşünülmektedir. İlgili KAÇED yapısına göre kullanılacak iletişim yöntemlerinin de değişkenlik göstereceği anlaşılmıştır.

Medya zenginliği kuramında iletideki fikrin taşınması boyutuna ilişkin ikinci tema kullanılan iletişim araçları olarak belirlenmiştir. Bu tema altında dört farklı kod ortaya çıkmış ve bu kodlar Tablo 3'te kullanılan iletişim araçları alt temasında toplanmıştır. Bulgular incelendiğinde AKADEMA platformunda kullanılan ÖYS üzerinde sunulan olanaklar dışında farklı yollarla da iletişim kurulduğu anlaşılmıştır. Bu iletişim şekillerinde en yoğun kullanılan e-posta olduğu, bunların dışında sosyal medya, farklı ortamlardaki tartışma platformları ve telefonla iletişim kurdukları Ortaya çıkmaktadır. Ayrıca öğrenenlerle AKADEMA platformu dışında iletişim ve etkileşime geçmeyen katılımcılar ($f=8$) olduğu görülmektedir.

İletide fikrin taşınması boyutuna ilişkin ortaya çıkan üçüncü tema ise iletişim biçimi (formal/informal) ilişkindir. Tablo 3'te görüldüğü üzere tema altında üç farklı kod oluşmuştur. Katılımcıların soruya verdiği yanıtlarda formal iletişimin informal iletişimlere oranla daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Formal iletişim, önceden belirlenen planlı ve programlı resmi bir iletişim yöntemi olarak değerlendirilirken, informal iletişim de öğrenen – öğreten etkileşiminde kendiliğinde şekillenen iletişim olarak değerlendirilmektedir. Bu tanımlar da göz önünde bulundurulduğunda örneğin tüm öğrenenlere dersle ilgili bir duyuru atılmasının formal bir iletişime örnek olarak verilebilmektedir. Aynı öğrenen bireyin/bireylerin dersle ilgili olsun veya olmasın spontane bir şekilde öğrenen – öğreten iletişimi kurulması da informal iletişime örnek olarak verilebilecektir. Bu boyutta üçüncü kodumuzda da öğrenen – öğreten iletişiminin olmadığına yöneliktir.

İletide fikrin taşınması boyutuna ilişkin ortaya çıkan dördüncü tema da kuruma olan güven şeklinde oluşmuştur. Tablo 3'te görüldüğü üzere tema altında 9 farklı kod oluşmuştur. Katılımcıların verdikleri yanıtlar incelendiğinde çoğunlukla ($f=17$) güven duyulduğu, bir kısmının ($f=2$) güven duyulmadığını ve bir kısım katılımcı da ($f=3$) bu durumun ölçülememesi gibi sebeplerden dolayı fikir bildiremedikleri anlaşılmıştır. Güven duyulması konusundaki nedenler arasında Üniversite vurgusu yapılarak; üniversiteden dolayı güven oluştuğu, üniversitenin azami seviyede güven sağladığı ve Anadolu Üniversitesi farkı vurgulanmıştır. Ayrıca güven oluşmasıyla ilgili geri bildirim, özenle hazırlanan derslerin, öğrenenlerle özel olarak ilgilenilmesinin ve öğretenlerin alanlarında uzman olmalarının kuruma olan güveni artıran parametreler olduğu katılımcı görüşleriyle ortaya çıkmıştır.

Çalışma katılımcılarının iletideki fikrin taşınmasına (iletişim türü, iletişim araçları, iletişim biçimi ve kuruma olan güven) ilişkin dikkat çekici bazı betimleyici görüşleri ve bu görüşlere ilişkin araştırmacı yorumu aşağıdaki gibidir:

- Katılımcı – 13: "Görsel olarak videolarımızı izliyordu öğrenci istediği sayıda ve ne yapacağını anlayana dek. Anlamadığını mesaj ile soruyordu. Ben de yazarak her zaman cevapladım. Uygulama videosu göndermeleri gerekiyordu. Ayrıca o videolara da haftalık geri dönüt

veriyordum sadece mesajla.” Bir önceki katılımcımızın da ifade ettiği gibi öğrenen – öğretene iletişimin şekli olarak görsel, işitsel ve yazılı iletişimin ayrı ayrı veya tümleşik olarak kullandığını yazan katılımcı, öğrenme sürecinde konunun pekişmesi için kullanılan bu iletişim şeklinin soru-cevap aracı olanağıyla sürekliliğini sağlandığı anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda katılımcımız geri bildirim önemi ve sürekliliğini de dile getirerek öğrenmede etkili olduğunu vurgulamıştır.

- Katılımcı – 01: “Mevcut platforma bile rağbet etmiyor öğrenciler. Farklı platform neden kullanayım ki?” Öğrenenlerin mevcut kullanılmakta olan sistemde öğrenen – öğretene iletişimi kurmadığını bir önceki boyutta da ifade eden kullanıcı, mevcut formal yapıdaki iletişimi tercih etmeyen öğrenenlerle farklı platformlarda iletişim kurmanın gereksiz olduğunu dile getirmektedir.
- Katılımcı – 12: “Çok akademik ve resmi yazışmalardan uzak durmaya çalışıyorum. Öğrenciye daha samimi ve doğal geri bildirimlerde bulunmanın daha faydalı olduğu görüşündeyim.” Katılımcının ifade ettiği bu yaklaşımda iletişimin formal/informal olması durumundan çok akademik ve resmi bir dilin samimiyet oluşturmadığı vurgulanmaktadır. Öğrenen iletişimde kullanılacak olan dilin daha samimi ve doğal olmasının geri bildirim anlamında önemli olduğunu ve böylelikle iletişindeki fikrin taşınması boyutunun yanı sıra evrensel doğal dil boyutuna da vurgu yaptığı görülmektedir.
- Katılımcı – 02: “Kesinlikle. Üniversitenin özellikle uzaktan öğretim alanındaki tecrübe ve altyapısı bu güvenin ilk unsuru. Dersler ilerledikçe sorularına verilen yanıtlar ve azami ilgi güvenlerini arttırmaktadır.” Katılımcı, Anadolu Üniversitesi’nin açık ve uzaktan öğrenme anlamında ve buna bağlı olarak KAÇED çalışmalarında deneyimlerin olması öğrenenlerde güven unsurunu oluşturan en önemli parametre olduğunu ifade etmiştir. Bunun dışında öğretmenlerin öğrenme sürecinde öğrenenlere geri bildirim yapmalarını da önemle vurgulamıştır.

Medya Zenginliği Kuramı Ana Dil Kullanımı Boyutuyla İlgili Bulgular

Tablo 4. Katılımcıların ana dil kullanımı boyutuna ilişkin görüşleri

Tema	f
1. Evrensel görsel dil için uygunluk	
Sistem uygun ve izin veriyor	15
Tüm içerik anlaşılabilir dille sağlanıyor	3
Sosyal bilimlerde görsel kullanılmıyor	2
2. Sistem olanaklarının etkililiği	
Etkili	18
Sistem bunun için var	8
Öğretene etkili kullanımı	3
Kısa videolar daha etkili	2
Geri bildirim daha etkili	3
Bunu ölçme olanağı yok	3
Sistem her şeyi desteklemiyor	2
İçerikler yenilenmeli	1
Öğrenen motivasyonu daha önemli	2
İçeriklerdeki sunum ve etkileşim önemli	1

Katılımcıların medya zenginliği kuramı çerçevesinde ana dil kullanımı boyutuna ilişkin görüşleri Tablo 4'te gösterilmektedir. Katılımcılara ana dil kullanımıyla ilgili yöneltilen sorulara ilişkin iki farklı tema ortaya çıkmıştır. Bunlar: Evrensel görsel dil için uygunluk ve sistem olanaklarının etkililiği şeklinde oluşmuştur.

İlk tema olan evrensel görsel dil için uygunlukla ilgili üç farklı kod ortaya çıkmış ve Tablo 4'te belirtilmiştir. Katılımcı görüşleri incelendiğinde yüksek oranda ($f=15$) sistemin evrensel görsel dil kullanımını desteklediğini ve daha önce ifade edilen tüm ortamlarda işlem yapılabildiğini ve bunun farkında olunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılar tüm içeriklerin aynı dille sağlandığını ifade ederken bir kısım katılımcı sosyal bilimler alanında görsel kullanılmadığı ilişkin kodlama ortaya çıkmaktadır.

Ana dil kullanımı boyutuna ilişkin oluşan ikinci tema sistem olanaklarının etkililiği olarak belirlenmiştir. Bu tema altında on farklı kod oluşmuştur. Katılımcı görüşleri incelendiğinde yüksek oranda ($f=18$) konuların daha iyi anlaşılmasında sistemin sunduğu olanakların kesinlikle etkili olduğunu ifade ederken bir kısım kullanıcı da bunu ölçme olanağının olmadığını ifade etmiştir. Sistemin bunun için var olduğunu, etkili kullanımın öğretenlerle ilgili bir durum olduğunu, geri bildirimleri ve kısa videoların bu anlamda daha etkili olduğunu da dile getirmişlerdir. Bu anlamda sistemin her şeyi desteklediği, öğrenen motivasyonunun daha önemli olduğunu, içeriklerdeki etkileşimli sunumun önemli olduğunu ve içeriklerin revize edilmesi gerektiği yönünde geri bildirimler olduğu görülmektedir.

Çalışma katılımcılarının ana dil kullanımı (evrensel görsel dil kullanımı ve sistem olanaklarının etkililiği) ilişkin dikkat çekici bazı betimleyici görüşleri ve bu görüşlere ilişkin araştırmacı yorumu aşağıdaki gibidir:

- Katılımcı – 11: *"Modüllerdeki video sunumlarımda yoğun görsellik kullanılmaktadır. Ayrıca her modüldeki "İnternet Kaynakları" etkinliği yararlanılabilecek diğer videolar, web siteleri ve makaleleri içermektedir. Diğer bir etkinlik olan "Kitap Önerileri" etkinliğinde ise o modülle ilgili olarak önerilen kitaplardan birini ya da konuyla ilgili olan daha önce okunmuş bir kitabın öğrenci tarafından yorumlanması isteniyor. Tüm etkinliklerde öğrencinin tartışma forumunda katılımı isteniyor. Bütün bu süreçlerde hem ders içeriklerinden öğrenciye hem de öğrenciden sanal ortama video, görsel, grafik, tablo vb. mesaj aktarımı gerçekleşmektedir."* Katılımcı kendi KAÇED uygulamasında hemen her ortamı ele alarak bu ortamlarda iletişim/etkileşim sağlandığını belirtmektedir. Buradan hareketle AKADEMA platformunda öğrenenlere iletilmekte olan mesajlarda evrensel görsel dil kullanımının mümkün olduğunu ve sistemin bunu destekliyor olduğu kanaatine varılmıştır.
- Katılımcı – 14: *"Bence faydalı oluyor ama bunu ölçme olanağımız yok. Yaptığımız çalışmanın olumlu bir şekilde katkı sağladığını düşünüyorum ama aynı eğitimi yüz yüze veya uzaktan farklı değerlendirerek analiz ederek ölçme tekniği yok. Çok az katılım da olsa materyallerin yeterli ve faydalı olduğunu söyleyenler var."* Sistemde bu tür olanakların kullanılmasının

faydalı olduğu görüşünde olan katılımcı, bu durumunu net bir şekilde ölçme olanağı bulunmadığını da dile getirmektedir. Bu tür uygulamaların uzaktan veya yüz yüze yapılmasıyla ilgili ortaya çıkan olumlu ve olumsuz durumların değerlendirilmesinin gerekliliği vurgulanırken bunun mümkün olmadığı ifade edilmektedir.

- Katılımcı – 21: “Sistemin sunduğu olanaklardan ziyade derslerin "etkili" sıfatıyla nitelendirilmesini sağlayacak temel unsurların içerik, sunum ve etkileşim olması gerektiği düşüncesindeyim. AKADEMA derslerinin sunulduğu Canvas'ı öğretilere sunduğu içerik, sunum ve etkileşim olanakları bağlamında değerlendirmem gerekirse puanım 10 üzerinden 6 olur.” Katılımcı ADAKEMA platformunda ÖYS altyapısında kullanılan Canvas yazılımının bu konularda çok yeterli olmadığını anlatmaktadır. 10 üzerinde 6 gibi düşük bir sayıyla puanlanan sistemde etkili olunması için içerik, sunum ve etkileşimin en önemli unsurlar olduğunu ortaya koymaktadır.

Medya Zenginliği Kuramı Kişiselleştirme Boyutuyla İlgili Bulgular

Tablo 5. Katılımcıların kişiselleştirme boyutuna ilişkin görüşleri

Tema	f
1. Kişiselleştirme	
Sistem kişiselleştirmeyi destekler	9
İçten ve özverili yanıtlarla kişiselleştirme	8
Sistem kişiselleştirmeyi desteklemiyor	8
Formal ve kişiye özel yanıtla kişiselleştirme	7
Kişiselleştirme gerekli değil	4
Kişisel değil kitlesel yaklaşım olmalı	4
Formal yapı bozulmamalı	3
Hitap ve davranış yoluyla kişiselleştirme	1
2. Öğrenen – öğrenen iletişimi	
İletişim kuruluyor	14
İletişim kurulmuyor	7
Tartışma formları bu iletişimi güçlü kılıyor	6
Eğitim içeriğine göre değişiklik gösteriyor	3
Gerekli değil	2
3. Öğrenen başarısı	
Başarılı	12
Öğrenme odaklı ve ilgili olanlar için destekliyor	5
Ölçülemiyor	3
ÖYS kaynaklı motivasyon	2
Yetersiz katılım nedeniyle başarısız	2
Kısmen başarı	2
Kurumsal iyileştirme gerekli	1
Başarılı değil	1
4. Öğrenen yeterlilikleri	
Katılım anlamında yeterli	15
Akademik anlamda yeterli	10
Katılım anlamında yetersiz	5
Akademik anlamda yetersiz	4
Yetenek gerektiren konularda yetersiz	3
Ölçüm yapılamıyor	2
Pasif katılımcı çok	2
Öğrenen profili aynı/pek fark yok	1

Katılımcıların medya zenginliği kuramı çerçevesinde kişiselleştirme boyutuna ilişkin görüşleri Tablo 5'te gösterilmektedir. Katılımcılara yöneltilen sorulara verilen cevaplar doğrutusunda dört farklı tema ortaya çıkmıştır. Bunlar: Kişiselleştirme, öğrenen – öğrenen iletişimi, öğrenen başarısı ve öğrenen yeterliliklerinden oluşmaktadır.

İlk tema olan kişiselleştirmeyle ilgili sekiz farklı kod ortaya çıkmış ve bu kodlar Tablo 5'te kişiselleştirmeyle ilgili görüşler alt temasında toplanmıştır. Katılımcı geri bildirimlerde elde edilen bulgulara göre sitem yapısının kişiselleştirmeyi destekler nitelikte olduğu en yüksek frekansa sahip kod olmakla birlikte sistemin kişiselleştirmeyi desteklemediği görüşü de ikinci sırada yer aldığı görülmektedir. İçten ve özverili yanıtlar sağlanması halinde, formal iletişimle kişiye özel yanıtlar verilmesi, hitap ve davranış yoluyla kişiselleştirmenin sağlanabileceği şeklinde görüşler de oluşan kodlar arasındadır. Bunun yanı sıra kişiselleştirmenin gerekli olmadığını, kitlesele yaklaşımın daha doğru olduğunu ve formal yapının bozulmaması gerektiği yönünde de katılımcı görüşleri bulunmaktadır.

Medya zenginliği kuramının kişiselleştirme boyutunda ortaya çıkan ikinci tema öğrenen – öğrenen iletişimi olarak belirlenmiştir. Bu tema altında altı farklı kod oluşmuştur. Katılımcı geri bildirimlerde elde edilen bulgulara göre; öğrenen-öğrenen iletişiminin büyük bir çoğunlukta ($f=14$) gerçekleştiği, bir kısım katılımcı görüşüne göre de ($f=7$) gerçekleşmediği yönünde görüş ortaya çıkmıştır. Öğrenen-öğrenen etkileşiminde tartışma formlarının bu iletişimi sağlayan önemli bir unsur olduğunu ve sunulan eğitimin içeriğine ve/veya konusuna göre etkileşimin olup olmasının fark edeceğini düşünen katılımcılar olduğu görülmektedir. Bunun yanında öğrenen – öğrenen iletişimin gerekli olmadığını ve bu konuda fikir beyan etmek istemeyen katılımcılar olduğu yönünde kodlar oluşmuştur.

Medya zenginliği kuramı kapsamında kişiselleştirme boyutuna ilişkin çıkan üçüncü tema öğrenen başarısına yöneliktir. Tablo 5'te de belirtildiği gibi verilen yanıtlar doğrutusunda bu tema altında sekiz farklı kod oluşmuştur. Katılımcı yanıtları değerlendirildiğinde, bir kısım katılımcı ($f=12$) öğrenenlerin başarılı olduğu görüşünü ortaya koymuştur. Bu görüş ışığında öğrenme odaklı ve ilgili olan bireylerin başarılı olacağını yanı sıra sistem yapısının motivasyonu da başarılı olunabileceği şeklinde görüşler kodlanmıştır. Başarının ölçülemediği yönünde görüşlerin de olduğu yaklaşımlarda, yetersiz katılım nedeniyle başarısızlık oluştuğunu, kurumsal anlamda iyileştirmelerin yapılması gerektiğini görüşlerin yanı sıra başarısız olduğunu ve kısmen başarılı olunduğu yönünde kodlar da oluşmuştur.

Medya zenginliği kuramının kişiselleştirme boyutuyla ilgili dördüncü ve son tema ise öğrenen yeterlilikleridir. Bu tema çerçevesinde sekiz değişik kod ortaya çıkmıştır. Öğrenen yeterlilikleri alt temasında ifade edilen kodlamalarda katılımcıların yeterliliği katılım anlamında ve akademik anlamda farklı şekillerde yorumladıkları anlaşılmıştır. Bu doğrutuda katılım anlamında %71 oranında ($f=15$) yeterli görülürken, akademik anlamda %47 oranında ($f=10$) yeterli oldukları değerlendirilmiştir. Benzer şekilde öğrenenlerin hem katılım anlamında hem de akademik anlamda yetersiz bulan katılımcı görüşleri olduğu görülmektedir. Bir kısım katılımcı da yetenek gerektiren konularda öğrenenlerin yetersiz olabileceğini, yeterliliklerle ilgili ölçüm yapılamadığını ve pasif katılımcının fazla olduğunu

görüşüyle birlikte öğrenen profilinin aynı olup aralarında bir farklılık olmadığı yönünde görüşler ifade etmişlerdir.

Çalışma katılımcılarının kişiselleştirme (kişiselleştirme, öğrenen-öğrenen iletişimi, öğrenen başarısı, öğrenen yeterlilikleri) ile ilgili düşüncelerine ilişkin dikkat çekici bazı betimleyici görüşleri ve bu görüşlere ilişkin araştırmacı yorumu aşağıdaki gibidir:

- Katılımcı – 13: *“Sistem kişiselleştirme özelliğine sahip. Öğrencimizin adı ve katıldığı şehir belli. Adıyla hitap ediyoruz. Övgülerimizi ismine hitaben yapıyoruz. Yani bu kişisel ilişki kurduğumuzu ve bir tek ona yönelik konuşup onunla ilgilendiğimizi netlikle gösteriyor. Bu kişiselleştirme nedeniyle mesela ödev yapmadığında karşı taraf mahcup olup özür dileyip en kısa zamanda göndereceğini söylüyor.”* Sistemin kişiselleştirmeyi destekler nitelikte olduğunu ifaden eden katılımcı, kişiye övgüler yapılırken dahi ismi ile hitap etmenin, sadece ona özgü vurgulamalar yapmanın faydalı olduğunu da değerlendirmektedir. Kişiselleştirme dikkate alınarak geri bildirim yapılması halinde öğrenen bireylerin yapmadığı ödevi yapması ve katılım göstermesine de vesile olacağı görüşünü vurgulamaktadır.
- Katılımcı – 21: *“Canvas modern bir öğrenme yönetim sisteminin sahip olması gereken kişiselleştirme seçeneklerinin pek azına sahip.”* Katılımcı AKADEMA platformunda kullanılan Canvas yazılımının kişiselleştirme sağlama yönünden yetersiz kaldığını ifade etmektedir. Kişiselleştirmenin, ÖYS yazılımlarında da olanak yönünden farklılığı olduğunu ifade eden katılımcı, AKADEMA platformunda kullanılmakta olan ÖYS'nin KAÇED uygulamalarında medya zenginliği kuramında kişiselleştirme boyutu açısından yeterli olmadığını vurguladığı anlaşılmaktadır.
- Katılımcı – 17: *“Bizim dersimizde sadece öğretici-katılımcı iletişiminin daha etkili olduğunu düşünüyorum. Tartışma forumları ile sistem öğrenci-öğrenci etkileşimine de izin vermekte.”* Öğrenen – öğrenen iletişiminin tartışma forumları yoluyla mümkün olabildiğini ifade eden katılımcı, dersin özelinde daha çok öğrenen – öğretici iletişiminin daha önemli olduğunu vurgulamaktadır.
- Katılımcı – 21: *“Tartışma panoları, ödevler ve kısa sınavlar üzerinde öğrencilerin akran değerlendirmesi yoluyla birbirini değerlendirmesi mümkün. Bu özellik öğrenci-öğrenci etkileşime güzel bir örnek olabilir. Bunun yanı sıra tartışma panoları, doğru yapılandırılırsa, öğrenci-öğrenci etkileşiminin yoğun olarak kullanıldığı bir öğrenme ortamına dönüştürülebilir. Aslında bu öneri tüm eş zamansız iletişim araçları için de geçerlidir.”* Kısa sınav ve ödev gibi ortamlarda öğrenenlerin akran değerlendirmesi yapabilmemesinin mümkün olduğunu dile getiren katılımcı, tartışma platformlarının da doğru yapılandırılması halinde öğrenen – öğrenen ortamının oluşacağını öne sürmektedir. Ayrıca bunu bir öneri olarak ifade ederken, tüm eş zamansız iletişim araçlarının da doğru bir şekilde yapılandırılması durumunda öğrenen – öğrenen etkileşiminin gerçekleşebileceğini dile getirmektedir.
- Katılımcı – 03: *“Bazı öğrencilerin başarıdan ziyade sadece belge almaya odaklandıklarını gözlemledim o yüzden bu öğrencilerin başarısının gerçek olup olmadığını değerlendirmem güç. Öte yandan bazıları sadece öğrenmeye odaklandılar ve gerçekten istenen başarıya*

ulaştılar ve dersler bu öğrencilere fayda verdi." Katılımcı yanıtında öğrenenleri iki değişik grupta değerlendirmektedir. İlk grup öğrenenlerin sadece belge almaya yönelik katılım gösterdikleri düşüncesiyle başarılı olup olmama durumunu değerlendiremediğini ifade etmektedir. Diğer grup öğrenenler içinse, sadece öğrenme odaklı ve istekli olan bireylerin başarılı olduğunu ve derslerin onlara katkı sağladığını gözlemlediğini belirtmiştir.

- Katılımcı – 12: *"Sayıca yeterli mi yoksa nitelik olarak yeterli mi bu soruyu anlayamadım. Sayıca her dönem yüz kişiye yakın başvuru oluyor. Fakat katılım sağlayan yaklaşık on kişi oluyor. Bu on kişiden de en fazla beş tanesi 6 haftalık süreci tamamlıyor. Dolayısıyla sayıca katılım sağlayan öğrenciler yeterli değil."* Akademik yönden yeterlilik değerlendirilmemiş olup, kaydolan sayısı olarak yeterli olunmasıyla ilgili değerlendirme yapan katılımcı, sayının yetersiz olduğunu vurgulamaktadır. Az sayıda öğrenen kaydı olduğunu, bu sayının da yaklaşık yarısının öğrenme etkinliğini sonuna kadar yürüttüğünü ifade etmektedir.
- Katılımcı – 16: *"Güzel soru. Bu zorlanılan kısım. Kişileri biz seçmiyoruz. Kendileri kaydoluyorlar. Yetkinlikleri dağınık. Derse aktif olarak katılanlar arasında çok büyük fark yok. Dolayısıyla soruya evet diyebilirim."* Konunun önemini vurgulayan katılımcı, öğretmenler açısından zorlanılan bir durum olduğunu ileri sürmektedir. Derse aktif olarak katılanlarda pek fark olmadığını dile getiren katılımcının, öğrenen bireyleri kendilerinin seçemediğinin ve yetkinliklerinin dağınık bir şekilde olduğunu gözlemlediği anlaşılmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde alanyazın araştırmaları doğrultusunda elde edilen bulgulara ilişkin sonuçlar ve ileride yapılacak araştırmalara ilişkin önerilere yer verilmiştir.

Sonuç

Araştırmada medya zenginliği kuramı çerçevesinde Anadolu AKADEMA platformunda öğretmen rolündeki bireylerin görüşleri doğrultusunda elde edilen bulgulara ilişkin sonuçlar aşağıda yer almaktadır.

Medya zenginliği kuramının ilk boyutu olan "etkileşim" katılımcılar tarafından geri bildirim unsuruyla tanımlanmış ve geri bildirim ile etkileşimin sağlanabileceği görüşü yaygın olarak ifade edilmiştir. Bununla birlikte geri bildirim öğrenen-öğrenen ve öğrenen-öğreten arasındaki iletişimi güçlendirerek ders verimliliğine katkı sağladığına yönelik yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Yetersiz geri bildirim olumsuz etkileri olduğunu ifade eden katılımcılar, iletişim ve etkileşim yönünden geri bildirim önemini değişik görüşlerle vurgulamışlardır. Bu sonuç Topa Çiftçi (2011) tarafından yapılan çalışmada, medya zenginliği kuramına göre etkileşimle ilgili bulguları doğrular nitelikte değerlendirilerek, iletişim ve etkileşimle ilgili en önemli unsurun bu ortamda etkili bir şekilde verilecek geri bildirimden kaynaklanacağı söylenebilir.

AKADEMA platformunda daha çok ÖYS üzerinde; tartışma platformları, duyuru ve mesajlar yoluyla geri bildirim sağlanabildiği ve geri bildirim aracı olarak sözü edilen ortamların daha fazla tercih edildiği

anlaşılmaktadır. Bazı katılımcılar video gibi görsel olanakları kullanarak daha etkili geri bildirim verilebileceğini dile getirmişlerdir. Bu yaklaşım, Daft ve Langel (1986)'in yüz yüze iletişimden sonra en etkili zengin iletişim ortamının video konferans şeklinde olduğunu belirttiği çalışmasını da doğrulamaktadır. Öğrenen-öğreten iletişimlerinde etkileşimin ÖYS üzerinden daha ağırlıklı bir şekilde yapılıyor olması, BİT'in her geçen gün gelişmesiyle daha başarılı sonuçlarla iletişime ve böylelikle etkileşime katkı sağlayacağı söylenebilir. KAÇED çalışmalarında genellikle yapı gereği eş zamanlı geri bildirimlerin hem öğrenen hem de öğreten bireyler açısından çok rastlanılan bir uygulama olmadığı düşünülmektedir. Ancak denk düşmesi veya planlanması halinde eş zamanlı geri bildirim olanağının da mümkün olabileceği düşünülmektedir. Yüzer (2013) çalışmasında hem eş zamanlı hem de eş zamansız geri bildirimlerle canlı ders, sohbet, sesli ve görüntülü kayıt oluşturma, anket uygulamaları ve tartışma ortamlarının iletişimde önemli birer etkileşim boyutu olduğunu ifade etmektedir.

Elde edilen bulgular doğrultusunda, etkileşim boyutunun KAÇED platformlarında öğrenen başarı ve motivasyonunda çok önemli bir unsur olduğu düşünülmektedir. Etkileşimin gerçekleşmediği/gerçekleşemediği durumlarda başarısız ve yetersiz katılımı karşılaştığı anlaşılmaktadır. Alanyazın ve elde edilen bulgular ışığında öğrenen-öğreten iletişimde değişik yollarla geri bildirim sağlamanın etkileşimde önemli bir unsur olduğu söylenebilir.

Medya zenginliği kuramında diğer bir boyut olan iletideki fikrin taşınmasına yönelik elde edilen bulgular incelendiğinde; katılımcıların daha çok yazılı iletişim kurdukları, beraberinde görsel ve işitsel olanakları da değerlendirdikleri ortaya çıkmaktadır. Yüzer (2013)'in özellikle görsel, işitsel, sözlü ve sözsüz iletişimlerin önemini vurguladığı daha zengin iletişim ortamlarının iletideki fikrin taşınmasını daha iyi sağladığını vurguladığı çalışması doğrultusunda, ÖYS'lerin daha zengin ortamlarda mesaj gönderimine olanak sağlaması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Ayrıca araştırmada iletişimin katılımcılara göre formal ve informal yollarla yapılmasının değişiklik gösterdiği anlaşılmaktadır.

ÖYS aracılığıyla gerçekleştirilen iletişimlerin öğretenler tarafından genellikle formal bir iletişim olarak tanımlandığı, buna karşın e-posta, sosyal medya ve telefon gibi araçlarla gerçekleştirilen iletişimin de genellikle informal bir biçim taşıdığı söylenebilir. İletideki fikrin taşınmasıyla ilgili olarak ÖYS üzerinde formal yolların tercih edildiği görülmekle beraber hem formal hem de informal iletişimde en önemli aracın e-posta olduğu ve bu yolla iletideki fikrin taşınması boyutunun yazılı olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Öğrenenlerin KAÇED platformlarında ÖYS'lerin kullanımına ilişkin deneyimsizlikleri ve herhangi bir eğitim almamaları iletişimin eksik kalmasına neden olmuş ve dolayısıyla e-posta ile ayrıca geri bildirim sağlanmasının önemli olduğu da ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra formal bir dil kullanımının samimi olmadığını ve öğrenenlerde çok fazla etkileşim sağlamadığını savunan katılımcıların görüşleri doğrultusunda, KAÇED platformlarında biraz da resmi olmayan samimi bir dil kullanılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Medya zenginliği kuramının ana dil kullanımı boyutunda; Yüzer (2013) öğrenenler, öğretenler ve kullanılan içeriklerde daha anlaşılır ve sade bir dil kullanımının ortam zenginliği açısından önemini vurgulamaktadır. Araştırmada medya zenginliği kuramının ana dil kullanımı boyutuna ilişkin bulgular

değerlendirildiğinde, katılımcıların KAÇED ortamında kullanılan ÖYS'nin ana dil kullanımı sağlaması yönünde olanaklar sunduğu ortaya çıkmıştır.

Ana dil kullanımı için sistemin uygun olduğunu dile getiren katılımcılar, sistemin bunu sağlama yeteneği olmasının ortam zenginliği açısından etkili olduğunu, sistemin bunun için var olduğu görüşü ortaya çıkmıştır. Öğretenlerin bunu etkili bir şekilde kullanımları sonucunda etkileşimin artacağını, öğrenen motivasyonunun da iyi olması halinde medya zenginliğinde ana dil kullanımının başarılı bir şekilde uygulanabileceği düşünölmektedir.

Kişiselleştirme yaklaşımı, iletişim ortamındaki bireylerin birbirleri arasında iletinin özel bir kişiye yönlendirilmesi halinde iletişim ortamının yetenek ve zenginliğini ortaya çıkmaktadır (Gilman ve Turner, 2001). Medya zenginliği kuramında kişiselleştirme boyutundaki asıl olması gerekenin bireylerin kendileriyle ilgilendiği hissini uyandırılmasını ifade etmesidir (Yüzer, 2013). Bireylerin ortamlardaki yalnızlık hissini oldukça fazla olduğu düşünölmektedir. Araştırma bulguları doğrultusunda katılımcılar, sistem yapısının kişiselleştirmeyi desteklediğini ve kişilere ismiyle bile hitap etmenin önemli bir kişiselleştirme yaklaşımı olduğunu ifade etmektedir. Bu durumda öğrenenlerin öğretene ve sisteme olan aidiyet duygularının daha yüksek olacağı ve böylelikle hem formal hem de kişiye özel yanıtlar verilerek kişiselleştirmelerin yapılmasının önemli olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Sonuç olarak, gerek alanyazın incelemesinde ve gerekse bulgular değerlendirildiğinde KAÇED uygulamalarında, çevrimiçi olsun veya olmasın, medya zenginliği kuramının önemi ortaya çıkmaktadır. Katılımcıların medya zenginliği kuramının boyutlarıyla ilgili farklı görüşleri olsa bile, medya zenginliği kuramının etkileşim, iletideki fikrin taşınması, ana dil kullanımı ve kişiselleştirme boyutunun her birinin KAÇED uygulamalarındaki önemini vurgulamaktadırlar. Genel bir değerlendirme yapılacak olduğunda medya zenginliği kuramının tüm boyutlarını kapsayan en önemli parametrenin geri bildirim olduğu değerlendirilmektedir.

Medya zenginliği kuramının ilk boyutu olan etkileşimle ilgili geri bildirim en önemli unsur olduğu ortaya çıkmıştır. İkinci boyut olan iletide fikrin taşınmasıyla ilgili yazılı bildirim ağrılıta olduğu ve görsel-işitsel olanaklarla desteklenmesinin iletideki fikrin taşınmasında etkili bir yaklaşım olduğu değerlendirilmiştir. Üçüncü boyut olan ana dil kullanımına ilişkin, kurulan her türlü iletişimde resmi olmayan, sade ve anlaşılabilir bir dilin kullanılmasının önemi benimsenmiş ve kullanılan ortamların bunun için yeterli olduğu görüşü ortaya çıkmıştır. Kişiselleştirme boyutunda ise, kişiselleştirmenin iletişimde önemli bir unsur olduğu anlaşılabilir olarak kişiye özel uygulamaların medya zenginliğine katkı sağladığı anlaşılmıştır.

Tüm boyutlarda yapılan değerlendirmelerde sürecin yerine gelebilmesi için en temel unsurun geri bildirim olduğu, geri bildirim olmaması halinde öğrenme sürecinin etkileşim sağlayamayacağı gibi, başarıyla da sonuçlanmayacağı değerlendirilmektedir.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda araştırmacı ve uygulamacılara yönelik öneriler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- Oluşturulacak olan KAÇED uygulamalarında kullanılan içeriklerin medya zenginliği kuramının tüm boyutları doğrultusunda tasarımlarının yapılması ve süreç boyunca öğretmenlerin bu tasarımlara uygun bir şekilde öğrenenlerle iletişim ve etkileşim planı yapması,
- KAÇED platformlarında kullanılan ÖYS'ler farklılık gösterebildiğinden, bu farklılıkların öğretmenler tarafından tamamen kavranmadan KAÇED'lerin uygulamaya geçirilmemesi ve öğretmenler tarafından dikkate alınması,
- Öğrenme sürecinde öğrenen-öğreten iletişimde sadece formal değil, informal iletişimlerin de etkili olduğu görüşünden hareketle, öğretmenlerin bazı durumlarda informal yolla iletişim kurmaları,
- Öğretim planlarında oluşturulacak ders malzemelerinde yazılı, görsel ve işitsel olanakların tamamını kapsayan yapıların tasarlanması,
- Katılım ve başarının yüksek olması için özellikle öğrenen-içerik etkileşimi tasarımlarında kişiselleştirme çalışmalarının yapılması,
- Medya zenginliği kuramı kapsamında belirlenmiş olan dört boyutla ilgili KAÇED uygulamalarına her boyutun daha fazla nasıl katkı sağlayabileceğiyle ilgili araştırma ve geliştirme çalışmalarının yapılması,
- Benzer çalışmanın öğrenenler üzerinde de gerçekleştirilmesinin medya zenginliği kuramı kapsamında öğrenen beklentileriyle değerlendirilmesi,
- Katılımcıların, KAÇED platformlarında öğrenenlerin sisteme kaydolduklarını ancak öğrenme sürecini devam ettirmediklerini dile getirmelerine yönelik olarak, yapılacak olan yeni çalışmalarda medya zenginliği kuramı çerçevesinde gerçekleştirilecek KAÇED çalışmalarında katılımın yeniden değerlendirilmesinin uygun olacağı,
- Geliştirilmesi planlanan tüm KAÇED platformlarında tasarlanacak öğrenme içeriklerinin medya zenginliği kuramının tüm boyutlarının göz önünde bulundurularak geliştirilmesinin öğrenenlere daha fazla akademik kazanım sağlayacağı düşünülmektedir.

Yazar Katkı Oranları

Çalışmaya 1. Yazar: %50, 2. Yazar: %50 oranında katkı sağlamıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı

“Kitlesele Açık Çevrimiçi Derslerin Medya Zenginliği Kuramı Çerçevesinde Değerlendirilmesi: AKADEMA Örneği” başlıklı makalemizin herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur. Yazarlar arasında da herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- AKADEMA. (2022, 04 26). *Akadema web sitesi (Hakkımızda)*. AkademaLanding: <https://acik.anadolu.edu.tr/SourceLanding/AkademaAbout> adresinden alındı
- Artsın, M. (2019). Kitlesele açık çevrimiçi derslerde öğrenen davranışları ve öğrenen-içerik. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 70-86. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/677415>
- Artsın, M., Koçdar, S., & Bozkurt, A. (2020). Öğrenenlerin öz-yönetimli öğrenme becerilerinin kitlesele açık çevrimiçi dersler bağlamında incelenmesi. *AJESI - Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 1-30. <https://doi.org/10.18039/ajesi.681905>
- Bozkurt, A. (2015). Kitlesele açık çevrimiçi dersler (massive open online courses- moocs) ve sayısal bilgi çağında yaşamboyu öğrenme fırsatı. *Açık Öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 1(1) 56-82. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/35569>
- Bozkurt, A. (2016). Bağlantıcı kitlesele açık çevrimiçi derslerde etkileşim örüntüleri ve öğrenen-öğrenen rollerinin belirlenmesi. *Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi*, 24-26. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Butcher, N., & Hoosen, S. (2014). A guide to quality in post-traditional online higher. In J. Daniel & S. Uvalic-Trumbic (Eds). *Dallas: Academic Partnerships*, https://www.idea-phd.net/images/doc-pdf/Guide_to_online_post_traditional_highered.pdf.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2016). *Qualitative inquiry and researc design: Choosing among five approaches*. Sage publications.
- Daft, R. L., & Lengel, R. H. (1986). Organizational information requirements, media. *Management Sci*, 554-571. <https://doi.org/10.1287/mnsc.32.5.554>
- Daft, R. L., Lengel, R. H., & Trevino, L. K. (1987). Message equivocality, media selection, and manager performance: Implications for equivocality, media selection, and manager performance: Implications for. *MIS Quarterly*, 355-356. <https://doi.org/10.2307/248682>
- Demirci, N. (2014). Kitlesele açık çevrimiçi dersleri (KAÇD) nedir? Ve öğrenme için bizlere neler vaad ediyor?: KAÇD'ler hakkında inceleme- değerlendirme makalesi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 231-256. <https://doi.org/10.12973/nefmed.2014.8.1.a10>
- Ekren, G. (2016). *Uzaktan eğitimde açıklık girişimleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tezsiz Yüksek Lisans Bitirme Projesi.
- Ekren, G., & Genç Kumtepe, E. (2018). Yükseköğrenim düzeyinde uzaktan eğitimde "Açıklık" kavramına yönelik içerik analizi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 112-128. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/auad/issue/36759/419607>
- Erdem Aydın, İ., Yıldırım, Y., Demirbağ, İ., & Işıkcı, C. (2021). Kitlesele açık çevrimiçi derslerde etkileşimi artırmaya yönelik uzman görüş ve önerilerinin incelenmesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 6-34. <https://doi.org/10.51948/auad.874156>

- Gilman, S. C., & Turner, J. W. (2001). Media richness and social information processing: Rationale for multifocal continuing medical education activities. *The Journal of Continuing Education in the Health*, 21(1), ss: 134-139. <https://doi.org/10.1002/chp.1340210303>
- Hackett, P. M., & Schwarzenbach, B. (2016). Ethnographic caveats. in p. m. w. hackett (ed.), . *Qualitative research methods in consumer psychology: ethnography and culture*, 55-66.
- Kara, T. (2013). *Sosyal medya endüstrisi insan, toplum, ekonomi*. İstanbul: Beta Basım A.Ş.
- Keegan, D. (2005). *Theoretical principles of distance education*. Routledge: 22-38.
- Kip Kayabaş, B., & Aydın, C. H. (2019). Kitlesel açık çevrimiçi derslere katılanların yenilikçilik profillerinin incelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 10(1), 1-17. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gumus/issue/44146/415661>
- Kocdar, S., Okur, M. R., & Bozkurt, A. (2017). An examination of xmoocs: an embedded single case study based on conole's 12 dimensions. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 52-65. <https://doi.org/10.17718/tojde.340381>
- Koç Başaran, Y. (2017). Sosyal bilimlerde örnekleme kuramı. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 480-495. DOI : 10.16992/ASOS.12368
- Koloğlu, T. F. (2016). Öğretim elemanlarının uzaktan eğitime bakış açıları ve hazırbulunuşlukları: Ordu Üniversitesi örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, 18. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Kursun, E. (2016). Does formal credit work for MOOC - like learning. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 75-91. <https://doi.org/10.19173/irrodl.v17i3.2403>
- Marshall, M. N., & Rossman, G. B. (2014). *Designing qualitative research*. New York: Sage.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and interpretation*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber (Çev.Ed.S.Turan)*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Özel, S. (2021). Covid-19 döneminde ilköğretimde görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı, YL Bitirme Projesi*.
- Özgökçe Koç, R. (2022). Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğrenme yönetim sistemlerini kullanımının yeniliğin yayılımı kuramı çerçevesinde incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,, Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi*.
- Peters, M. (2008). *The history and emergent paradigm of open education*. Open education and education for openness. https://doi.org/10.1163/9789087906818_002
- Seggie, F. T., & Bayyurt, T. (2017). *Nitel araştırma yöntemlerine giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Siemens, G. (2013). Massive open online courses: Innovation in education? [Blog post]. *Retrievefrom:https://oerknowledgecloud.org/sites/oerknowledgecloud.org/files/pub_PS*.
- Sönmez, V., & Alacapınar, F. (2013). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Thurlow, C., Lengel, L., & Tomic, A. (2004). Computer mediated communication: Social interaction and the Internet. 98.
- Timisi, N. (2003). *Yeni iletişim teknolojileri ve demokrasi*. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.

- Topa Çiftçi, G. (2011). Uzaktan eğitimde IPTV'nin kullanılabilirliğine ilişkin bir delphi çalışması. *Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Tuna, G. (2017). Kitlesele açık çevrimiçi derslerde tasarımın önemi (editöre mektup). *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 4-8. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/auad/issue/34114/377371>
- Vlachopoulos, D., & Makri, A. (2019). Online communication and interaction in distance higher education: A framework study of good practice. *International Review of Education*, 65(4), 605-632. <https://doi.org/10.1007/s11159-019-09792-3>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yüzer, T. V. (2013). *Uzaktan öğrenmede etkileşimlilik*. Kültür Ajans Yayınları.

Extended Abstract

Massive Open Online Courses (MOOCs) is evaluated as a learning method providing access to previously prepared content related to the fields that individuals who wish to learn are curious about, as an extension of the concept of openness in distance education. Although MOOCs is a preferred learning approach due to the educational opportunities they provide in the present day, it is known that there are limitations due to participants not continuing their learning after a certain point, instructors not following a particular standard but rather individual approaches to the process, difficulty in getting used to the platforms in use, and weak interactions between learner and instructor.

This study aims to evaluate the instructional views of the massive open online courses hosted in the Anadolu University AKADEMA platform in terms of interactivity, the transmission of ideas in communication, the use of the mother tongue, and personalization according to the richness of media theory. In this general direction of work; it was attempted to determine what the views of the teachers are regarding the interactive features of the AKADEMA platform, which tools (visual, auditory, visual-auditory) they use in transmitting the idea in the platform, and what the views of the teachers are regarding the native language usage and personalization features of the platform.

This study was conducted using the basic qualitative research approach from the qualitative research methods. The basic qualitative approach aims to uncover and understand a process, phenomenon, or the opinions of relevant stakeholders about the topic to uncover people's perspectives. Non-probabilistic sampling, a type of purposive sampling that is used in determining the working group, is utilized in criterion sampling which is a type of sampling without probability at its base. Sample participants in the process were involved in the MERGEN Learning Management System, a crowdsourced open-circuit learning platform, with the participation of 21 instructors who develop and manage content in the AKADEMA platform. Making use of the online interview method for collecting research data and gathering the interview questions through a semi-structured interview form. In the analysis of the data, themes and their related codes were expressed in the form of tables by using the method of content analysis.

Findings from the research suggest that the four dimensions of media richness theory, also referred to as environmental richness, namely; interaction, conveyance of ideas, primary language use, and personalization,

are of significant importance in the MOOCs applications. The theory of media richness has revealed that feedback is the most important element in the interaction dimension. It has been seen that written communication is predominant in the transmission of ideas in the second dimension, and the support of this with visual-auditory means is an effective approach in conveying the idea in the message. Regarding the use of the mother tongue in the third dimension, it has been noted that it is important to use a simple and understandable language that is not official in any kind of communication established and that the environments used are sufficient for this. In terms of personalization, it has been understood that personalization is an important element in communication and that personalized applications contribute to media richness. The common and significant role of feedback has been revealed across all dimensions of the media richness theory.

This study is an original work for evaluating the courses given on the AKADEMA platform in terms of media richness theory. For the upcoming works, it is thought that considering these evaluations and enriching course platforms will contribute to efficient learning. Given that research on the topic is limited, it is anticipated that the AKADEMA platform, as well as all MOOCs applications and all learning content delivered through distance learning, can contribute to the literature by guiding researchers and developers and that more concrete results could be achieved through similar research.

